[illegible] ప్రయోగము

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

ఋగ్వేదాహ్నికప్రయోగము.

ఇది,

శ్రీ బృందావన పట్టణనివాసులైన,

చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుడగు

చల్లాలక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

సప్రయోగసహితముగా వ్రాయఁబడి,

బ్ర॥ వంపటి అమ్మన్నశాస్త్రిగారిచేఁ బరిష్కరింపఁబడి,

స్వకీయ

శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

మచిలీపట్టణము.

మొదటికూర్పు - 500 - ప్రతులు.

దీనివెల 0—8—0

1917.



శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగురుభ్యోన్నమః.

ఋగ్వేదాబ్దికప్రయోగము.

శ్లో॥ అభీప్సితార్థ సిద్ధ్యర్థం పూజితోయస్సురైరపి।
సర్వవిఘ్నఛిదేతస్మైగణాధిపతయేనమః॥

...ద్విరాచమ్య॥ పవిత్రం తేనకులో బ్రహ్మాత్రిష్టుప్ । పవిత్రధారణేవినియోగః। ఓం పవిత్రంతేవితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతః । అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే శృతాసఇద్వహంతస్తత్సమాశత॥ (౭-౩-౮) ఇతిపవిత్రంధృత్వా॥ గయేయం గయేయం గయేయమ్॥ శ్లో॥ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ। నమస్స్వధాయై స్వాహాయైనిత్యమేవనమోనమః ॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవోమహేశ్వరః । ప్రీయతాంభగవానీశః పరమాత్మాసదాశివః ॥ పృథివ్యాఇతిసంకల్ప్య॥ ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ అస్మత్పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే। ఆదౌదేహేంద్రియాది కర్తృభోక్తృగృహభూభాండ ఆత్మద్రవ్యస్థల శుద్ధ్యర్థం కలశార్చనపురస్సరం ప్రాయశ్చిత్తసూక్త మంత్రపఠనం (సవ్యం) కరిష్యే॥ ఇదంతే పాత్రం సనవిత్తమింద్ర పిబాసోమమేనాశతక్రతో । పూర్ణఆహావోమదిరస్య మధ్వోయం విశ్వఇదభిహర్యంతదేవాః॥ (౮-౬-౧౩) ఆకలశేషుధావతి పవిత్రేపరిషిచ్యతే । ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే॥(౬-౮-౭) * ఇమంమేగంగేయమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమంస

---

* ఇమంమే గంగేత్యస్య మంత్రస్య సింధుద్వీపఋషిః । సర్వానద్యోదేవతాత్రిష్టుప్ ఛందః । గంగాద్యావాహనే వినియోగః॥

చత్తాపస్తుష్ణా ల్యాస్తిక్నా ల్లమరుద్వృధే పిత స్తయూర్జి కీయేశ్రృణుహ్యస్తుషో
మయా॥ (౮-౩-౬) ఇత్యుదకం తామ్రపాత్రేనిక్షిప్య ॥ గంధద్వారాం
దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీం సర్వ భూతానాం
తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ (౮-౮-౩౪) పరిశిష్టం ఇతిగంధం నిక్షిప్య॥
శ్లో॥ యవోఽసిధాన్యరాజో వా వారుణో మధుసంయుతః। నిర్ణోదస్సర్వ
పాపానాం పవిత్రమృషిభిస్స్మృతమ్ ॥ ఇతియవాన్ నిక్షిప్య ॥ ప్రాచీనా
వీతీ॥ తిలోఽసిసోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్స్వధ
యా పితౄనిమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహి నస్స్వధానమః ॥ ఇతితిలాన్
నిక్షిప్య॥ సవ్యం ॥ శరాసః కుశరాసో దర్భాసస్సైర్యా ఉత । మౌంజా
అదృష్టా వైరిణాస్సర్వే సాకం న్యలిప్సత (౨-౫-౧౪) ఇతికూర్చంనిక్షిప్య॥
సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః । తంభాగంచిత్రమీమహే ॥
(౮-౮-౨౫) ఇతి హిరణ్యం నిక్షిప్య ॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా
యాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వంహసః ॥
(౮-౫-౯) ఇతిఫలం నిక్షిప్య ॥ నతం శైలూషిః కల్మలబర్హిషో వామదే
వ్యో వాంహోమగ్నిర్వా దేవముపరిష్టాద్బృహతమంత్యాత్రిష్టుప్ । ప్రా
యశ్చిత్తసూక్తమంత్రపఠనే వినియోగః ॥ ఓం నతమంహో నదురితం
దేవాసో అష్టమర్త్యం సజోషసో యమర్యమా । మిత్రో నయంతి వరుణో
అతి ద్విషః । తద్ధివయం వృణీమహే వరుణమిత్రార్యమన్ । యేనానిరం
హసో యూయం పాథనేథా చ మర్త్యమతి ద్విషః ॥ తేనూనం నోయమూత
యే వరుణో మిత్రో అర్యమా । నయిష్ఠాఉనో నేషణిపర్షిష్ఠాఉనః పర్ష
ణ్యతి ద్విషః ॥ యూయం విశ్వం పరిపాథ వరుణో మిత్రో అర్యమా । యు

ష్మాకంశర్మణిప్రియేస్యామసుప్రణీతయో౽తిద్విషః ॥ ఆదిత్యాసో అతిస్రి
ధో వరుణో మిత్రో అర్యమా । ఉగ్రంమరుద్భీరుద్రంహువేమేంద్రమగ్నిం
స్వస్తయే౽తిద్విషః ॥ నేతారఊషుణస్తిరో వరుణో మిత్రో అర్యమా । అతి
విశ్వానిదురితా రాజానశ్చర్షణీనామతిద్విషః ॥ శునమస్మభ్యమూతయే
వరుణో మిత్రో అర్యమా । శర్మయచ్ఛంతుసప్రథ ఆదిత్యాసోయదీమహే
అతిద్విషః ॥ యథాహత్యద్వసవో గౌర్యం చిత్పదిషితామముంచతాయ
జత్రాః । ఏవోష్వస్మన్ముంచతావ్యంహః ప్రతార్యగ్నే ప్రతరన్న ఆ
యుః॥ (౮-౭-౧౩) శారీరపటలస్య ఆత్మాఋషిః । సద్యోదేవతా ప్రకృ
తిపురుషంఛందః। మమశరీరశుద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః। శారీరమంతఃకరణో
పఘాతంవాజశ్చవిష్ణుర్భగవానశేషః । శమన్నయేత్వక్షుమమేహాశ్మపా
పాదనాం తేహృదిసన్నివిష్టే॥ అంతశ్శుద్ధింబహిశ్శుద్ధిం శుద్ధోధర్మానుయో
చ్యతాం। సకరేత్వామలేతస్మిం శ్చుచిరేవాస్మిసర్వదా ॥ బాహ్యాన్యప
ఘాతానసఘో బౌద్ధాంశ్చభగవానజః। శమన్నయేస్త్వనంతాత్మా విష్ణు
శ్చేతసిసంస్థితః ॥ శారీరంమేహృషీకేశ పుండరీకాక్షమానసం । పాపంప్ర
శమయాద్యత్వం వాక్కృతంమమమాధవ॥ యద్యప్యుపహతఃపాపై ర్యది
వాత్యంతదుష్కృతైః । తథాపిసంస్మరేద్విష్ణుం సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥
అపవిత్రఃపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపివా । యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం
సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అథ మార్జనమ్ ॥ శుచీవోహవ్యామరుతశ్శు
చీనాంశుచింహినోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః । ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయ
చ్ఛుచిజన్మానశ్శుచయః పావకాః ॥ (౯-౪-౨౪) అగ్నిశ్శుచివ్రతతమ
శ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః । శుచీరోచత ఆహుతః ॥ (౬-౩-౪౦) ఉదగ్నేశు
చయస్తవశుక్రాభ్రాజంత ఈరతే । తవజ్యోతీంష్యర్చయః॥ (౬-౩-౩౯)

పశ్శోన్విన్ద్రంస్తవామశుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా । శుద్ధైరుక్థైర్వావృ
ధ్వాంసం శుద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు ॥ ఇన్ద్రశుద్ధోనఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభి
రూతిభిః । శుద్ధోరయింనిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః ॥ ఇంద్రఃశు
ద్ధోహినోరయిం శుద్ధోరత్నానిదాశుషే । శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శు
ద్ధోవాజంసిషాససి ॥ (౬-౬-౩౦) అథ బ్రాహ్మణమార్జనం ॥ బ్రాహ్మణే
ష్వమృతంహితం । యేనదేవాఃపవిత్రేణాత్మానంపునతేసదా। తేనసహ
స్రధారేణ పావమాన్యఃపునంతుమాం ॥ ప్రాజాపత్యంపవిత్రంశతోద్యా
మంహిరణ్మయం । తేనబ్రహ్మవిదోవయంపూతం బ్రహ్మపునీమహే ॥
ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతుసోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా।యమో
రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమాజాతవేదామోర్జయంత్యా పునాతు ॥
(౭-౨-౧౨) అనంతరం పరిశిష్టం॥గృహాణిసర్వాణిస్థలాని శుచీనిభవంతు॥
సర్వేపాకాః శుచయోభవంతు ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ సతిలజలహిరణ్యదర్భా
క్షతాన్గృహీత్వా॥బ్రాహ్మణానాంత్రిః ప్రదక్షిణం॥శ్లో॥ సమస్తసంపత్స
మవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః । అపారసంసారసము
ద్రసేతవః పునంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహ
స్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః । సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూ
ర్తయో రక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆధివ్యాధిహరంనృ
ణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం । శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపం
కజం ॥ విప్రాంఘ్రిదర్శనాత్సద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః । వందనాన్మం
గళావాప్తి రర్చనాదచ్యుతంపదం॥ అశేషేహేపరిషత్ మదీయాంవిజ్ఞాప
నామవధార్య ॥ మయాసమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షి
ణామివస్వీకృత్య ॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ।

జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిన్దాయనమోనమః ॥ యావతీర్వైదేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యోదివే దివేనమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయేదేతాఏవదేవతాః ప్రీణాతి ॥ యజుర్వేదం ॥ ధ్యానమస్కారాకృత్వా ॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యాతిథౌ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధంకర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్వామను అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు అధికారసంపదస్తు ॥ కాలశ్చముఖ్యకాలోఽస్తు ॥ సవ్యం ॥ పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు । ఇతిభవంతో బ్రువంతు పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు ॥ ఏవంగుణ......తిథౌ ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే ॥ అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం......శర్మణాం......గోత్రాణాం......వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాందేవానాంచ । అన్నేనహావిషాపార్వణవిధానేన (ప్రా) అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం యుష్మదనుజ్ఞయా అన్నాదిద్రవ్యేణసద్యైవం॥ అద్య (సవ్యం) కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥ హస్తోదకందత్వా ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థేక్షణం దత్వాభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః॥ (ప్రా) అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం శర్మణాం గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానేఆహవనీయార్థేక్షణం దత్వాభవద్భిః క్షణఃప్రసాదః కరణీయః। అస్తుకరణీయః। అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః భవితవ్యం భవద్భిశ్చమయాచ శ్రాద్ధకర్మణి॥ శ్రాద్ధకర్మ (సవ్యం) కరిష్యే॥ కురుష్వ గృహపూర్వాంగణే గోమయేనమండలం । దేవస్థానేచతురశ్రం పితృస్థానేవర్తులం కృత్వా । పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానే ఇదమిదమాసనం। దైవేక్షణః క్రియతాం। అర్చిత

ప్రార్చత । అమీగంధాః పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః। అమీకుశాః। సకలా
రాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (ప్రా) పితృపితామహ ప్రపితామహానాం పాద్య
స్థానే ఇదమిదమాసనం। శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం। అర్చత ప్రార్చత। అమీ
గంధాఃపుష్పార్థాఇమేతిలాః అమీకుశాః। సకలారాధనై స్స్వర్చితమస్తు।
(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః స్వాగతంసుస్వాగతం।విశ్వే
దేవాః ఇదంవః పాద్యం।సుపాద్యం। పవిత్రంవిసృజ్య। శంనోదేవీసింధుద్వీప
ఆపోగాయత్రీ । పాదప్రక్షాళనే వినియోగః॥ ఓంశంనోదేవీ
రభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ (౭-౬-౫) చర
ణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేనపూతస్తరతి దుష్కృతాని । తేన
పవిత్రేణ శుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ యజుర్వేదంనారా
యణః॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితా
యకృష్ణాయ గోవిందాయనమోనమః ॥ పృథివ్యాం యానితీర్థానితాని
తీర్థానిసాగరే। సాగరేసర్వతీర్థాని పదేవిప్రస్యదక్షిణే॥ పవిత్రంధృత్వా॥
యదీచ్ఛసిమహారాజన్ సర్వతీర్థావగాహనం । విప్రపాదవినిర్ముక్తంతో
యం శిరసిధారయ॥ (ప్రా) అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహాః। స్వాగ
తం। సుస్వాగతం। పితృపితామహప్రపితామహాః। ఇదంవఃపాద్యం। సుపా
ద్యం। పవిత్రం విసృజ్య ప్రక్షాళనాదికం పూర్వవత్ । పవిత్రంత్యజేత్
(సవ్యం) కర్తాపాదౌప్రక్షాళ్య। ఆచమ్య పవిత్రవంతః పరివాచమాసతే
పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం । మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే
ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభం ॥ (౭-౨-౨౯) ఇతిపవిత్రం ధారయేత్॥
వాయుధారణం కృత్వా ॥ ఓం ఓం ఓం అద్యపూర్వోక్త + + తిథౌ॥
(ప్రా) అస్మత్పితుః ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదను
జ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ। (సవ్యం) కరిష్యే॥ కురుష్వ॥(ప్రా) అప

హాత్తా అసురాణాంసి పిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో
గచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః ॥ తిలాన్ వికిరేత్ । (సవ్యం) ఉదీరతా
మవరఉత్పరాసఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః।అసుంయ ఈయురవృకా
ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు॥ (౭-౬-౧౭) ఇతిజపేత్ ॥ మండలం
కృత్వా। ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి।
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ (3-౪-౧౦) ఇతిపాకప్రోక్షణం। విశ్వే
దేవస్థానే గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య। చతురశ్ర మండలంకృత్వా। ఓంభూర్భు
వస్సువః। ఓంతత్సవి + + యాత్ ॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాం
గతోపివా। యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ శ్రాద్ధా
ర్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతఃకాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి
భవంతో బ్రువంతు। శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు॥ శ్రాద్ధకాలేగయాం ధ్యా
త్వా ధ్యాత్వా దేవంజనార్దనం।వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వా తతశ్శ్రాద్ధం
ప్రవర్తయే॥ ప్రవర్తయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవా
నాం ఇదమిదమాసనం। సుఖాసనం। విశ్వేదేవార్థే వేక్షణః క్రియతాం।ఓం
తథా। ప్రాప్నువంతుభవంతః। ప్రాప్నువామ। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞ
కాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్సుభవత్సుచఆవాహయిష్యే॥ఆవాహయ॥
విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతామ ఇమంహవం। ఏదం బర్హిర్నిషీదత॥
(౪-౮-౧౫) ఇత్యావాహ్య ॥ విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమం హవంమేయే
అంతరిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ। యేఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రాఆసద్యాస్మిన్
బర్హిషిమాదయధ్వం॥ (౪-౮-౧౬) ఇతిజపిత్వా॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభా
గావిశ్వేదేవా మహాబలాః। యేఅత్రవిహితా శ్శ్రాద్ధేసావధానా భవం

తు తే॥ ఇత్యుపస్థాయ॥ సావధానాస్సన్తు॥ అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। ఉత్తానే పాత్రే ప్రోక్ష్య। యవాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। శంనో దేవీ రితిసకృదభిమంత్ర్య। శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతుపీతయే। శంయో రభిస్రవంతునః॥ (౭-౬-౫) యవోసి ధాన్యరాజో వా వారుణో మధుసంయుతః। నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రంఋషిభిస్స్మృతం। ద్విః। అర్ఘ్యపాత్రయోః। అర్చత ప్రార్చత। అమీ గంధాః। పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః। అమీ కుశాః। ఇమాని శ్రీతులసీదర్భపత్ర తృణానిచ। కూర్చోదకేనైవ అష్టార్ఘ్యై స్సంపూర్ణార్చనమస్తు। దేవపాత్రే సంపనే। సుసంపన్నే। పాత్రోపరి దర్భాన్ బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। అధో దర్భాన్ స్వయంగృహీత్వా। స్వాహార్ఘ్యా స్వాహార్ఘ్యా స్వాహార్ఘ్యాః। సంత్వర్ఘ్యాః। హస్తోదకం దత్వా। హస్తోదకం గృహీత్వా। పురూరవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదంవో అర్ఘ్యం స్వాహానమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం। హస్తోదకందత్వా హస్తోదకంగృహీత్వా। ఆర్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదంవో అర్ఘ్యం స్వాహానమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం॥ యాదివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శివాశ్శం స్యోనా భవంతు॥ ఇత్యభిమంత్ర్య॥ విశ్వేదేవేభ్యః పాత్రే స్థానేస్థః। సుస్థానమసి॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ అర్చనం॥ అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత॥(౬-౫-౬) గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం॥ (౮-౮-౩౮) పరిశిష్టం॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః యథాభాగశః అమీవో గంధాః। సుగంధాః॥ ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః। హ్రాదాశ్చ

పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహాఇమే॥ (౮-౭-౩౦) పుష్పార్థాఇమే అక్ష
తాః॥ సుపుష్పాణి॥ ఉదకద్రవ్యైస్తైవసాంకల్పికో ధూపః। సుధూపః।
ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నం నిర్ఋతింమమ। పశూగ్ంశ్చమహ్యమావ
వహాజీవనంచ దిశోదిశ। యజుర్వేదంనారాయణం। జ్వాలాభేదేనదేవ
పూజాస్థితంవో జ్యోతిః। సుజ్యోతిః। యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స
ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః। తంధీరాసః కవయఉన్నయంతిస్వాధ్యో
౩మనసాదేవయంతః॥ (౩-౧.౩) అంతః ప్రావరణార్థం ఇదంవస్త్రం।
ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం సాక్షతాఇమేకుశాః॥ అర్చనం
సంపూర్ణం॥ సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। అస్తుసంకల్పసిద్ధిః॥
యుష్మదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥ (ప్రా) అస్మత్పితృ
పితామహ ప్రపితామహానాం। ఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం। అస్మత్పి
తుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహఃఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం। ఓం
తథా। ప్రాప్నువంతుభవంతః। ప్రాప్నవామ। అస్మత్పితృ పితామహ
ప్రపితామహాన్ శర్మణః గోత్రాన్ వసురుద్రాదిత్యరూపాన్। భవత్సుచ
భవత్సుచ భవత్సుచ ఆవాహయిష్యే। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వానిధీ
మహ్యుశంతస్సమిధీమహి। ఉశన్నుశత ఆవహపితౄన్ హవిషే
అత్తవే॥ (౭-౬-౨౨) ఇత్యావాహ్య॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్ని
ష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః। అస్మిన్ యజ్ఞేస్వధయామదంతోఽధిబ్రువం
తుతేవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యుపస్థాయ॥ సావధానాభవంతుతే। సావధానా
స్స్మః॥ అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। ఉత్తానానిప్రోక్ష్య।
తిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। శంనోదేవీరితిసకృదభిమంత్ర్య। ఓంశంనో
దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ (౭-౬-౫)తి

లోసిసోమదేవతోగోసవేదేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తస్వధయాపితౄని మాంల్లోకాన్ప్రీణయాహిన స్వధానమః॥ త్రిః॥ అర్ఘ్యపాత్రేషు। అర్చత ప్రార్చత । అమీగంధాః। పుష్పార్థాఇమేతిలాః। అమీకుశాః। ఇమాని భృంగరాజదర్భపత్రతృణానిచ । కూర్చోదకేనైవ అష్టార్ఘ్యైస్సంపూర్ణార్చనమస్తు । పితృపాత్రం సంపన్నం । పితామహపాత్రం సంపన్నం। ప్రపితామహ పాత్రం సంపన్నం । స్వధార్ఘ్యస్వధార్ఘ్య స్వధార్ఘ్యః । సంత్వర్ఘ్యః । హస్తోదకందత్వా । హస్తోదకంగృహీత్వా । అస్మత్పితరిదంతేఽర్ఘ్యం స్వధానమః । అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం । హస్తోదకందత్వా । హస్తోదకంగృహీత్వా । పితామహ ఇదంతేఽర్ఘ్యంస్వధానమః । అస్త్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోదకం । హస్తోదకందత్వా। హస్తోదకంగృహీత్వా । ప్రపితామహఇదంతేఽర్ఘ్యం స్వధానమః। అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా అంతరిక్ష్య ఉతపార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శివాశ్శం స్యోనాభవంతు॥ పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః। పాత్రాణిస్థానానిస్థ। సుస్థానమసి । తతశ్శుద్ధోదకం। సంస్రవాన్ సమవనీయతాభిరద్భిః పుత్రకామోనస్యేనముఖమనక్తి। అర్చనం। అర్చతప్రార్చత ప్రియమేధాసోఅర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత॥ (౬-౫-౬) గంధద్వారాందురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం ॥ పరిశిష్టం॥ పితృపితామహ ప్రపితామహాః । యథాభాగశః । అమీవోగంధాః। సుగంధాః। ఆయనే తేపరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్య గృహాఇమే॥ ౮-౭-౩౦ ॥ పుష్పార్థాఇమేతిలాః । సుపుష్పాణి । ఉదక

ద్రవ్యేణైవ సాంకల్పికో వా॑ధూమాపః । సుధూమాపః । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో
పఘ్నన్నిర్‌ఋతిం మమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో॑ దిశ॥
జ్వాలాభేదేన దక్షిణ స్థితం వా॑ జ్యోతిః । సుజ్యోతిః । యువా సువాసాః పరి
వీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి
స్వాధ్యో౩ మనసా దేవయంతః (3-౧-3) అంతఃప్రావరణార్థం ఇదం వస్త్రం।
ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం । సాక్షతా ఇమే కుశాః । సుకు
శాః। అర్చనం సంపూర్ణం। సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । అస్తు
సంకల్పసిద్ధిః (సవ్యం) యుష్మదనుజ్ఞయా । మండలపాత్రాసాదనాదికం
(సవ్యం) కరిష్యే । కురుష్వ ॥ ప్రా ॥ దర్భైస్తిలైర్వేదిక భస్మనా పరి
స్తీర్య (సవ్యం) దర్భైరక్షతైర్వేదికభస్మనా చ। పాత్రాసాదనం ॥ ప్రా॥
పిశంగభృష్టిమంభృణం పిశాచిమింద్ర సమ్మృణ । సర్వం రక్షో నిబర్హ
య ॥ ౨-౧-౨౨ ॥ (సవ్యం) రక్షో॑ణో అగ్నే తవ రక్షణే భీరారక్షా॑ణస్సు
ముఖ ప్రీణానః। ప్రతిష్ఫుర విరుజ వీడ్వం హో జహి రక్షో మహి చిద్వావృధా
నం॥ (3-౮-౨౨) బృహాత్సామ క్షత్రి భృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ
శ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్ర స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ ర
క్ష (౮-౮ లో పరిశిష్టం) యథా చక్రాయుధం విష్ణోః త్రైలోక్యం పరిరక్షతు।
భస్మనా మండలం దద్యాత్ భూతేభ్యః పరిరక్షతు॥ సర్వేషాం పాపదృష్టీనాం
చక్షుర్బధ్నామి కేశవ॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త......తిథౌ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః
ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ఘృతాక్తమ
న్నం భవత్పాణావేవ పాణిహోమం (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ప్రా ॥ పితృస్థా
నే । బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా । దర్భాన్ పరిస్తీర్య । చత్వారిశృం
గా వామదేవో జాతవేదాగ్నిస్త్రిష్టుప్ । అగ్నిమూర్తిధ్యానే వినియోగః।

చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసోఅస్య । త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతి మహోదేవోమర్త్యాంఆవివేశ (3-౪-౧౦) అన్నమభిఘార్య ॥ అన్నంద్వేధావిభజ్య । భాగద్వయమభిఘార్య ॥ ఇదంసోమాయపితృమతే । ఇదమగ్నయేకవ్యవాహనాయ । సోమాయపితృమతే (సవ్యం) స్వధానమః ॥ ప్రా॥ సోమాయపితృమత ఇదంనమమ । అగ్నయేకవ్యవాహనాయ (సవ్యం) స్వధానమః ॥ ప్రా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదంనమమ ॥ తూష్ణీమ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ॥ సవ్యం ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం......అభివాదయే ॥ భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య । హుతశేషమన్నం పితృపాత్రే స్వధేయమితి నిక్షిప్య ॥ ప్రా ॥ స్వధేయంస్వధేయం స్వధేయం । అస్తుస్వధా । పునరభిఘార్య । హస్తోదకందత్వా॥ సవ్యం ॥ విశ్వేదేవబ్రాహ్మణస్యచపాత్రే అభిఘార్య । హస్తోదకందత్వా॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త......తిథౌ ॥ ప్రా ॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే । అన్నశుద్ధ్యర్థం ॥ అఘోరిణదోష నివారణార్థం । రాక్షసోఘ్నాన్ వైష్ణవాన్ పావమాన్యాన్ పైతృకాన్ మహాజనైస్సహ అన్నసూక్తమంత్రపఠనం ॥సవ్యం॥ కరిష్యే॥ ఆశ్రావయిష్యే॥ ఆశ్రావయ । అన్నంగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య । ఓం నమోబ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః।నమోవాచే నమోవాచస్పతయేనమోవిష్ణవేమహతేకరోమి ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ అన్నాదికం పరివేష్య ॥ అన్నసూక్తం ॥ ఓం మూర్ధానందివోఅరతిం పృథివ్యా వైశ్వానరమృత ఆజాతమగ్నిం । కవింసమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయంతదేవాః ॥ ౮-౫-౯ ॥ ఆమాసుపక్వమైరయ ఆసూర్యంరోహయోదివి । ఘర్మన్నసామంతపతాసువృక్తిభిర్జుష్టంగిర్వణసేబృ

హత్ ॥ ౬-౬-౧౩ ॥ ఉపహ్వయేసుదుఘాంధేనుమేతాంసుహస్తోగోధు
గుతదోహదేనాం । శ్రేష్ఠంసవంసవితాసావిషన్నోభీద్ధోఘర్మస్తదుషు
ప్రవోచం ॥ ౨-౩-౧౯ ॥ హింకృణ్వతీవసుపత్నీవసూనాం వత్సమి
చ్ఛంతీమనసాభ్యాగాత్ । దుహామశ్విభ్యాంపయోఅఘ్న్యేయంసా
వర్ధతాం మహతేసౌభగాయ ॥ ౨-౩-౧౯ ॥ ఇంద్రస్యేదృహ్యా యామకో
శా అభూవన్వృక్షాయశిశుగృణతేసఖిభ్యః । దుర్మాయవోదురేవామర్త్యా
సోనిషంగిణోరిపవోహంత్వాసః ॥ ౩-౨-౩ ॥ వాశీమంతఋష్టిమంతో
మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోనిషంగిణః । స్వశ్వాస్థసురథాఃపృశ్ని
మాతరస్స్వాయుధామరుతోయాథనాశుభం ॥ ౪-౩-౨౧ ॥ చతుష్క
పర్దాయువతిస్సుపేశాఘృతప్రతీకావయునానివస్తే । తస్యాంసుపర్ణావృష
ణానిషేదతుర్యత్రదేవాదధిరేభాగధేయం ॥ ౮-౬-౧౬ ॥ ఏకస్సుపర్ణస్స
సముద్రమావివేశసఇదం విశ్వంభువనంవిచష్టే । తంపాకేనమనసాపశ్య
మంతితస్తంమాతారేళ్హిసఉరేళ్హిమాతరం ॥ ౮-౬-౧౬ ॥ సుపర్ణంవి
ప్రాః కవయోవచోభిరేకం సంతంబహుధాకల్పయంతి । ఛందాంసిచదధ
తో అధ్వరేషుగ్రహాన్ సోమస్యమిమతేద్వాదశ (౮-౬-౧౬) పితు
న్నస్తుతిర్గాయత్రంత్వాద్యానుష్టుప్ - గర్భాతృతీయాంత్వేపంచమ్యా
ద్యాశ్చతస్రోనుష్టుభౌ అంత్యాబృహతీహి - పితున్నుస్తోషంమహో
ధర్మాణంతవిషీం । యస్యత్రితోవ్యోజసావృత్రం విపర్వమర్దయత్ ॥
(౨-౫-౬) స్వాదోపితోమధోపితోవయంత్వావవృమహే (౨-౫-౬)
అస్మాకమవితాభవ । ఉపనఃపితవాచరశ్శివశ్శివాభిరూతిభిః । మయోభు

రధ్వే ష్ఠేన్యాస్సఖాసు శేవో అద్వయాః (౨-౫-[illegible]) తవత్యే పితో రసారజాం
స్యను విష్ఠితాః । దివి వాతా ఇవ శ్రితాః (౨-౫-౬) తవ త్యే పితో దదత స్త
వ స్వాదిష్ఠ తే పితో । ప్రస్వాద్మానో రసానాం తువిగ్రీవా ఇవేరతే (౨-౫-౬)
త్వే పితో మహానాం దేవానాం మనో హితం । అకారి చారు కేతునా తవాహి
మవసావధీత్ (౨-౫-౬) యదదో పితో అజగన్వివస్వ పర్వతానాం ।
అత్రా చిన్నో మధో పితో రంభక్షాయ గమ్యాః ॥ (౨-౫-౭) యదపా
మోషధీనాం పరింశమారిశామహే । వాతాపే పీవ ఇద్భవ॥ (౨-౫-౭)
యత్తే సోమ గవాశిరో యవాశిరో భజామహే । వాతాపే పీవ ఇద్భవ॥
(౨-౫-౭) కరంభ ఓషధే భవ పీవో వృక్క ఉదారథిః। వాతాపే పీవఇద్భవ॥
(౨-౫-౭) తంత్వా వయం పితో వచోభిర్గావో న హవ్యా సుషూదిమ । దేవే
భ్యస్త్వా సధమాదమస్మభ్యంత్వా సధమాదం॥ (౨-౫-౭) కయానశ్చిత్ర
ఆభువదూతీ సదా వృధస్సఖా । కయా శచిష్ఠయా వృతా ॥ (3-౬-౨౮)
కస్త్వా సత్యో మదానాం మంహిష్ఠో మత్సదంధసః । దృళ్హాచిదారు
జేవసు॥ (3-౬-౨౮) అభీషుణస్సఖీనామవితా జరితౄణాం। శతంభవా
స్యూతిభిః॥ (3-౬-౨౮) స్వాదోరభక్షి వయసస్సుమేధా స్వాధ్యోవరి
వోవిత్తరస్య। విశ్వేయం దేవా ఉత మర్త్యాసో మధుబ్రువంతో అభిసంచ
రంతి॥ అంతశ్చ ప్రాగా అదితిర్భవాస్య వయాతా హరసో దైవ్యస్య। ఇంద
వింద్రస్య సఖ్యంజుషాణ శ్రౌష్టీవధురమనురాయ ఋధ్యాః। అపామ
సోమమమృతా అభూమాగన్మజ్యోతి రవిదామదేవాన్। కింనూనమస్మా

నఃకృణ వదరాతిః కిముధూర్తిరమృతమర్త్యస్య ॥ శంనోభవహృద ఆపీ
తఇందోపితేవ సోమసూనవేసుశేవః । సఖేవసఖ్యఉరుశంసధీరః ప్రణ
ఆయుర్జీవసేసోమతారీః॥ ఇమేమాపీతాయశస ఉరుష్యవోరథంనగావస్స
మనాహపర్వసు । తేమారక్షంతు విస్రసశ్చరిత్రాదుతమా స్రామాద్య
వయంత్వింద వః॥ (౧) అగ్నింనమామథితం సందిదీపః ప్రచక్షయకృణు
హివస్యసోనః । అథాహితేమద ఆసోమమన్యేరేవాఁఇవప్రచరా పుష్టి
మచ్ఛ । ఇషిరేణతేమనసా సుతస్య భక్షీమహిపిత్ర్యస్యేవరాయః।సోమ
రాజన్ప్రణ ఆయూంషితారీరహానీవ సూర్యోవాసరాణి। సోమరాజన్మృ
ళయాన స్స్వస్తితవస్మసివ్రత్యాస్తస్యవిద్ధి । అలర్తిదక్షఽఉతమన్యు
రింద్రోమానో ఽఅర్యోఽఅనుకామంపరాదాః । త్వంహిన స్తన్వస్సోమ
గోపాగాత్రేగాత్రే నిషసద్థానృచక్షాః । యత్తేవయంప్రమినామవ్రతాని
సనోమృళసు షఖాదేవవస్యః । ఋదూదరేణసఖ్యాసచేయయో మాన
రిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః । అయంయస్సోమోన్యధాయ్య స్మేతస్మాఽఇంద్రం
ప్రతిరమేమ్యాయుః॥ (౨) అపత్యాఽఅస్థురనిరాఽఅమీవానిరత్రసంత
మిషీచీరభైషుః । ఆసోమోఽఅస్మాఁ అరుహద్విహాయా అగన్మయత్ర
ప్రతిరంతఆయుః । యోనఇందుః పితరోహృత్సు పీతోఽమర్త్యోమర్త్యాఁ
ఽఆవివేశ । తస్మైసోమాయ హవిషావిధేమమృళీకేఽ అస్యసుమతౌ
స్యామ । త్వంసోమపితృభిస్సం విదానోఽనుద్యావా పృథివీఽఆతతంథ।
తస్మైతఽఇందోహవిషా విధేమవయం స్యామపతయో రయీణాం।
త్రాతారోదేవా ఽఅధివోచ తానోమానోనిద్రా ఈశతమోతజల్పిః ।

వయంసోమస్య విశ్వహప్రియాసః సువీరాసో విదథమావదేమ । త్వం
నస్సోమ విశ్వతో వయోధా స్త్వం స్వర్విదావిశా నృచక్షాః । త్వంన
ఇంద ఊతిభి స్సజోషాః పాహిపశ్చాతాదుతవా పురస్తాత్ ॥ 3॥ ౬_౮_
౧౧_౧౨_౧౩ ॥ నవా ఉదేవాః క్షుధమిద్వధం దదురుతాశితముప
గచ్ఛంతి మృత్యవః । ఉతోరయిః పృణతో నోపదస్యత్యుతా పృణన్మ
ర్డితారం నవిందతే । య ఆధ్రాయచకమానాయపిత్వోన్నవాన్సన్ర
ఫితాయోపజగ్ముషే । స్థిరంమనఃకృణుతే సేవతేపురోతో చిత్సమర్డితారం
నవిందతే । స ఇద్భోజో యో గృహవేదదాత్యన్న కామాయచరతే
కృశాయ। అరమస్మై భవతియామహూతా ఉతాపరీషు కృణుతేసఖా
యం। నససఖాయోనదదాతి సఖ్యేసచాభువేసచ మానాయపిత్వః। అపా
స్మాత్ప్రేయాన్న తదోకో అస్తిపృణంత మన్యమరణం చిదిచ్ఛేత్ ॥ పృణీ
యాదిన్నాధ మానాయ తవ్యాన్ద్రాఘీయాంస మనుపశ్యేతపంథాం ।
ఓహివర్తంతే రథ్యేవచక్రాన్య మన్యముపతిష్ఠంతరాయః॥ ౧ ॥ మోఘ
మన్నంవిందతే అప్రచేతాస్సత్యం బ్రవీమివధ ఇత్సతస్య । నార్యమ
ణం పుష్యతినోసఖాయం కేవలాఘోభవతి కేవలాదీ । కృషన్నిత్ఫాల
ఆశితం కృణోతియన్నధ్వా నమపవృంక్తేచరిత్రైః । వదన్బ్రహ్మా వద
తో వనీయాన్పృణన్నాపిరపృణంత మభిష్యాత్ ॥ ఏక పాద్భూయో
ద్విపదోవిచక్రమే ద్విపాత్త్రిపాదమభ్యేతిపశ్చాత్ । చతుష్పాదేతి ద్విప
దామభిస్వరే సంపశ్యన్పంక్తీరుపతిష్ఠమానః । సమౌచిద్ధస్తౌనసమం
వివిష్టస్సమ్మాతరా చిన్నసమందుహాతే।యమయోశ్చిన్న సమవీర్యాణి

క్షాతీ చిత్సంతౌనసమంపృణంతి॥ ౨॥౮-౬-౨౫-౨౩॥ ఓం నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః। నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥

ఇత్యన్నసూక్తంసమాప్తమ్.

దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ । నమస్స్వాహాయై స్వధాయై నిత్యమేవ నమోనమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః । ప్రీయతాంభగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః ॥ ఓం స్వధేయం స్వధేయంస్వధేయం। అస్తుస్వధా। అన్నాదికం గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య। ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో దేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । హస్తోదకందత్వా । దక్షిణజాన్వాచ్య । దక్షిణహస్తఉపరి । వామోధః । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రాహ్మణస్త్వాముఖేఽమృతం జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా విద్యావతాం ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసి మామేషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే । ఇత్యభిమన్త్ర్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాంసురే॥ ౧-౨-౭॥ స్వాహా। అంగుష్ఠం నివేశ్య । శ్రీవిష్ణోహవ్యంరక్షస్వ । పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః । ఏతద్వోహవ్యం సపరికరం । విశ్వేదేవాదేవతాః । ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణాహవనీయార్థదత్తం దాస్యమానంచఆతృప్తేః। తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరోభోక్తాఽన్నంబ్రహ్మ । అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ । స్వర్ణమయం పాత్రం । అక్షయ్యా వటచ్ఛాయేయం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః। ఇదమిదమన్నం అమృతస్వరూపం। ఆతృప్తేః పరివిష్టం । పరివేక్ష్యమానమక్షయ్యాతృప్త్యర్థం।

యథాభాగం హవ్యంతత్సత్ స్వాహా స్వాహా స్వాహానమః ॥ నమమ। గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది సమస్తపాదేషు సర్వతీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు గయాయాందత్తమస్తు । యేదేవాసోదివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థ। అప్సుక్షితో మహినైకాదశస్థతే దేవాసోయజ్ఞమిమంజుషధ్వం (౨-౨-౮) ఇత్యుపస్థాయ ॥ విశ్వేదేవాస్తృప్తా వరదాభవంతు ॥ ప్రా ॥ హస్తోదకందత్వా । అప్రదక్షిణం । ప్రసువ । వామజాన్వాచ్య । వామహస్త ఉపరి । దక్షిణోధః । పృథివీతేపాత్రంద్యౌరపిధానం బ్రాహ్మణస్యముఖేఽమృతంజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వా విద్యావతాం ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమామేక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే । ఇత్యభిమంత్ర్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాంసురే ॥ ౧-౨-౭ ॥ స్వధా । అంగుష్ఠం నివేశ్య । శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ । పితృపితామహప్రపితామహాః- శర్మాణః + గోత్రాః + వసురుద్రాదిత్యరూపాః । ఏతద్వఃకవ్యంసపరికరం।పితృపితామహప్రపితామహాః - శర్మాణః - గోత్రాః - వసురుద్రాదిత్యరూపాః । ఇదమన్నంకవ్యం।బ్రాహ్మణాఽహవనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చ । ఆతృప్తేః । తత్సర్వం । గయేయంభూర్గదాధరోభోక్తా । అన్నంబ్రహ్మ। అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। రజతమయంపాత్రం। అక్షయ్యావటచ్ఛాయేయం । పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః + శర్మభ్యః + గోత్రేభ్యః - వసురుద్రాదిత్యరూపేభ్యః - ఇదమిదమన్నం । అమృతస్వరూపం । ఆతృప్తేః । పరివిష్టం పరివేక్ష్యమాణమక్షయ్యాతృప్త్యర్థం యథాభాగంకవ్యంతత్సత్ । స్వధా స్వధా స్వధా నమః ॥ నమమ । గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది సమస్తపాదేషు సర్వతీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ యేచేహపితరో యేచనేహయాం

శ్చహైద్మయా ౧ ఉచ్యన్త్రపద్మ - త్వంవేత్థయగ్ని తేజాత వేదస్స్వధాభిర్య
జ్ఞంసుకృతంజుషస్వ॥ ౭-౬-౧౯॥ఇత్యుపస్థాయ (సవ్యం) మంత్రలోపప్రా
యశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీ మంత్రజపంకరిష్యే ॥ ప్రార్థనమ్ ॥ సప్తవ్యా
ధాదశార్ణేషు మృగాఃకాలాంజనేగిరౌ । చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసా
స్సరసిమానసే ॥ యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ॥
ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీదత। అమూర్తానాంచమూ
ర్తానాం పితౄణాందీప్తతేజసాం । నమస్యామిసదా తేషాం ధ్యాయినాం
యోగచక్షుషాం ॥ చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాంపంచభిరేవచ ।
హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాం సమేవిష్ణుఃప్రసీదతు ॥ బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మ
హవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం । బ్రహ్మైవ తేనగంతవ్యం బ్రహ్మక
ర్మసమాధినా ॥ (భగవద్గీతా) యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్య
యాత్మాహరిరీశ్వరోత్ర । తత్సన్నిధానా దపయాంతిసద్యో రక్షాంస్యశే
షాణ్యసురాశ్చసర్వే ॥ త్వాంయోగినశ్చింతయంతి త్వాంయజంతిచయ
జ్వనః । హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్ ॥ కర్తాక్రియా
ణాంససఇజ్యతేక్రతు స్సఏవతత్కర్మఫలంచతస్య । స్రుగాదియత్సాధన
మప్యశేషం హరేర్నకించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి ॥ దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్ర
కర్తృభోక్తృస్థలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్య స్సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిద్ర
మస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు । సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిద్రమస్తు॥
గయేయం గయేయం గయేయం । ఏవంగుణ......పుణ్యతిథౌ ॥ ప్రా ॥
అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహఃఖ్యాన్నశ్రాద్ధే। అస్మత్పితృపి
తామహప్రపితామహాన్ - శర్మణః - గోత్రాన్ - వసురుద్రాదిత్యరూ
పాన్ - (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ ఉద్దిశ్య
మయాక్రియమాణేన అనేన - ప్రా - అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరికమృ
తాహఃఖ్యాన్నశ్రాద్ధేన అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం - శర్మ
ణాం- గోత్రాణాం - వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతేషాం - సర్వంసగు

ణీభూత్వా । గయాన్నశ్రాద్ధేనైవ అక్షయతృప్తిద్వారా పునరావృత్తి రహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। శాశ్వతబ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధిరస్తు।నమోదేవేభ్యః। స్వధాపితృభ్యః। యథాకాలదత్తమస్తు। సర్వంసగుణమస్తు। మధుమతీః శ్రావయిష్యే । శ్రావయ । మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తముతోషసో మధుమత్పార్థివంరజః । మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాంఅస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ ౧-౬-౧౮॥ మధు మధు మధు।సర్వంమధ్వస్తు॥ నివీతీ। ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్కరజనీశగణేశ్వరాణాం। క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాంపాదాన్నమామిసతతంపితృముక్తిహేతూన్॥ సవ్యం॥ అయంభూమిర్గయాప్రోక్తే బ్రాహ్మణాస్తుగదాధరాః। అక్షయ్యా వటచ్ఛాయేయం పితృరూపోజనార్దనః ॥ వాసుదేవఃప్రీయతాం।తత్సత్ । ఆపోశనానిదత్వా ॥ పరిషేచనక్రమఃఓంభూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। పితృభ్యః । అమృతమస్తు॥ దేవేభ్యః। అమృతమస్తు । ఓం ప్రాణాయస్వాహా ॥ ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యానాయస్వాహా । ఓంఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా। ఓం బ్రహ్మణేస్వాహా॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మామృతత్వాయ॥ యజుర్వేదం - నారాయణం ॥ యథాసుఖంజుషధ్వం। జుషావహే॥ కలాకలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్ । సర్వాన్ హరతిచిత్తస్థో భగవాన్ దేవకీసుతః ॥ మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం । యత్కించిత్క్రియతేకర్మ తత్కర్మసఫలంభవేత్॥ యదశ్వస్య

క్రివిష్టోమక్షికాన్యద్వ్యాస్వ్రాస్వధితౌ రిప్తమస్తి। యద్ధస్తయోశ్శమితుర్యన్నఖేషు సర్వాతాతే అపిదేవేష్వస్తు॥ ౨-౩-౮॥ మక్షికబాధానివృత్తిరస్తు॥ అపేక్షితం యాచితవ్యంత్వాజ్యం చైవానపేక్షితం। ఉపవిశ్య సుఖేనైవ భోక్తవ్యం న్వస్థమానసైః॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణైస్సహ అధిశ్రవణమంత్రపఠనంకరిష్యే॥ పురుషసూక్తం। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఇత్యాదిసూక్తాని యాజుషాధశ్రవణమంత్రాంశ్చపఠేత్॥భోక్తృభోజనాంతే॥ గాయత్రీంబ్రవీమి॥ అనుబ్రూహి। ఓంభూర్భువస్స్వః। ఓం తత్సవితు + + యాత్॥మధుమతీః శ్రావయిష్యే। శ్రావయ॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధునక్తముతోషసో మధుమత్పార్థివంరజః। మధుద్యౌరస్తునః పితా॥ మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాం అస్తు సూర్యః॥ మాధ్వీర్గావో భవంతునః॥ ౧-౬-౧౮॥ మధు మధు మధు సర్వంమధ్వస్తు॥ అక్షన్నమీమదంత హ్యవప్రియాఅధూషత। అస్తోషత స్వభానవో విప్రానవిష్ఠయామతీయోజాన్విం ద్రతేహరీ॥ ౧-౬-౩॥ మయాకృతం శ్రాద్ధంసంపన్నం। సుసంపన్నం। ఏతచ్ఛ్రాద్ధశేషు పదార్థేషు। మధ్యేయదిష్టం తద్వాచ్యతాం। సర్వం సంపూర్ణం॥ ప్రా॥ పితృపితామహప్రపితామహాః। తృప్తాస్థతృప్తాస్థతృప్తాస్స్మః॥ అసంస్కృతప్రమీతా యేత్యాగినో యాః కులస్త్రియః। దాస్యామి తేభ్యో వికిరం అన్నంతాభ్యశ్చ పైతృకం। అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య। ౧ సవ్యం। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః। తృప్తాస్థతృప్తాస్థతృప్తాస్స్మః॥ సోమపాశ్చయేదేవాయజ్ఞభాగ వివర్జితాః। తేషామన్నం ప్రదాస్యామివికిరం వైశ్వదైవికం॥ పరిషిచ్య। దేవపితృమధ్యేప్రోక్ష్య। తిలదర్భానాస్తీర్య

తేషుతిలోదకంనినీయ। యేఅగ్నిదగ్ధాశ్శంఖశ్శిర త్రిష్టుప్। ఉచ్ఛిష్టపిండ ప్రదానేవినియోగః। యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽనగ్నిదగ్ధామధ్యేదివస్స్వధయా మాదయంతే। తేభిస్స్వరాళ సునీతిమేతాం యథావశంతన్వం కల్ప యస్వ॥ ౭-౬-౧౫॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః। అనగ్నిదగ్ధేభ్యః। అస్మత్కులప్రసూత మృతేభ్యః। ఏషపిండస్స్వధానమః। అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జ యంతాం। ఏతద్వస్తిలోదకం। పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య। శేషముచ్ఛిష్ట భాగోభ్యోఽన్నం దీయతాం। యజమానకులేజాతాదాసాదాస్యోఽ న్నకాంక్షిణః। తేనర్వేతృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేనభూతలే॥సవ్యం॥ అస్మృతాపిధానమసి। రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం। అర్థి నాముదకం దత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥ ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య। అద్యపూర్వోక్త + + పుణ్యతిథౌ॥ ప్రా॥ అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానాని। సవ్యం। కరిష్యే॥ ప్రా॥ యేరూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంత స్స్వధయాచరంతి పరాపురోనిపురోయేభరంత్యగ్నిష్టా ల్లోకాత్ప్రణుదాత్యస్మాత్ । ఇతి మంత్రేణ మనసాగ్నింధ్యాత్వా।గోమయేనోపలిప్య॥అపహతా అసురార క్షాంసి పిశాచా వేదిషదః।ఇతిమంత్రేణ కుశమూలేనాగ్నేయాభిముఖాం లేఖాముల్లిఖ్య॥తామద్భిరభ్యుక్ష్య॥సకృదాచ్ఛిన్నంబర్హిరాస్తీర్య। శుంధం తాంపితరః।శుంధంతాంపితామహాః।శుంధంతాంప్రపితామహాః। ఏతద్వస్తి లోదకమ్॥ఇతితిలోదకానిదత్వా॥ ఏతత్తే అస్మత్పితః...శర్మన్...గోత్ర... వసురూప। యేచత్వామత్రాను । ఏతత్తే అస్మత్పిత్రే + శర్మణే + గోత్రాయ + వసురూపాయ + యేచతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చా యంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః। గయాయాందత్తమస్తు। ఏతత్తే అస్మ త్పితామహ + శర్మన్ + గోత్ర రుద్రరూప। యేచత్వామత్రాను। పితామహాయ శర్మణే గోత్రాయ రుద్రరూపాయ। యేచత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః। గయాయాం దత్త

మస్తు।ఏతత్తేఅస్మత్ప్రపితామహ...శర్మన్...గోత్రఆదిత్యరూపయేచత్వా
మత్రానుఏతత్తే అస్మత్ప్రపితామహాయ...శర్మణే...గోత్రాయఆదిత్యరూ
పాయయేచత్వామనుగచ్ఛంతితేభ్యశ్చ౽యంపిండస్తస్మైతేస్వధానమః॥
గయాయామందత్తమస్తు। శేషాన్నం పిండానాముపరినిధాయ। అత్రపితరో
మాదయధ్వం।సకృదనుమంత్ర్య।సవ్యావృదోదంగావృత్య। ఆయతప్రాణః।
ప్రత్యావృత్య।అమీమదంతపితరో యథాభాగమావృషాయిషత।పునర
భిమంత్ర్య(సవ్యం)తచ్ఛేషమాఘ్రాయ।చరోః ప్రాణభక్షంభక్షయేత్।కర్తా
పాదౌప్రక్షాళ్య। ఆచమ్యపవిత్రేధృత్వా। ప్రాచీనావీతీ। ఉదకేన। శుంధం
తాం పితరః । శుంధంతాం పితామహాః । శుంధంతాం ప్రపితామహాః ।
ఏతద్వస్తిలోదకంఏతత్తే అస్మత్పితః...శర్మన్...గోత్ర వసురూప(ఘృతేన)
(దర్భైః) అభ్యంక్ష్వ-పితామహ- శర్మన్-గోత్ర-రుద్రరూప-అభ్యంక్ష్వ।
ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర - ఆదిత్యరూప - అభ్యంక్ష్వ।ఏతత్తే అస్మ
త్పితః - శర్మన్ - గోత్ర- వసురూప - ఆంక్ష్వ । పితామహ - శర్మన్-
గోత్ర - రుద్రరూప - ఆంక్ష్వ । ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర -
ఆదిత్యరూప - ఆంక్ష్వ । ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వ పితరః । ఏతద్వఃపితరోవా
సోమానోఅన్యత్పితరోయుజధ్వం।పితామహాయుజధ్వం।ప్రపితామహా
యుజధ్వం।ఇతివస్త్రందత్వా। ఉపవీతీ ఉత్థాయ॥ నమస్కారా ఏతేమం
త్రాః।ప్రాంజలిః । నమోవః పితరఇషే। నమోవః పితరఊర్జే। నమోవః
పితరశ్శుష్మాయ। నమోవః పితరోఘోరాయ । నమోవః పితరోజీవాయ
నమోవః పితరో రసాయస్వధావః పితరోనమోవః పితరోనమః । ఏతా
యుష్మాకం పితర ఇమాఅస్మాకం జీవావోజీవంత ఇహసంతస్స్యామ । మ
నోన్వాహువామహే నారాశంసేనసోమేన । పితౄణాంచమన్మభిః । ఆ
తఏతుమనః పునః క్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే। పునర్నః
పితరోమనోదదాతుదైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతంసచేమహి ॥ ౮-౧-౧౯॥

మస్తు।ఏతత్తే అస్మత్ప్రపితామహ...శర్మన్...గోత్ర ఆదిత్యరూప యేచత్వా మత్రానుఏతత్తే అస్మత్ప్రపితామహాయ...శర్మణే...గోత్రాయ ఆదిత్యరూపాయ యేచత్వామనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽక్షయం పిండస్తస్తు తేస్వధానమః॥ గయాయామక్షయమస్తు। శేషాన్నం పిండానాముపరినిధాయ। అత్రపితరో మాదయధ్వం।సకృదనుమంత్ర్య।సవ్యావృదోదంగావృత్య। ఆయతప్రాణః। ప్రత్యావృత్య।అమీమదంతపితరో యథాభాగమావృషాయిషత।పునరభిమంత్ర్య(సవ్యం)తచ్ఛేషమాఘ్రాయ।చరోః ప్రాణభక్షంభక్షయేత్।కర్తా పాదౌ ప్రక్షాళ్య। ఆచమ్యపవిత్రేధృత్వా। ప్రాచీనావీతీ। ఉదకేన। శుంధంతాం పితరః। శుంధంతాం పితామహాః। శుంధంతాం ప్రపితామహాః। ఏతద్వస్స్తిలోదకంఏతత్తే అస్మత్పితః...శర్మన్...గోత్ర వసురూప(ఘృతేన) (దర్భైః) అభ్యంక్ష్వ-పితామహ- శర్మన్-గోత్ర-రుద్రరూప-అభ్యంక్ష్వ। ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర - ఆదిత్యరూప - అభ్యంక్ష్వ।ఏతత్తే అస్మత్పితః - శర్మన్ - గోత్ర- వసురూప - ఆంక్ష్వ। పితామహ - శర్మన్- గోత్ర - రుద్రరూప - ఆంక్ష్వ। ప్రపితామహ - శర్మన్ - గోత్ర - ఆదిత్యరూప - ఆంక్ష్వ। ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వ పితరః। ఏతద్వఃపితరోవాసోమానోఽతోఽన్యత్పితరోయుజ్ధ్వం।పితామహాయుజ్ధ్వం।ప్రపితామహాయుజ్ధ్వం।ఇతివస్త్రందత్వా। ఉపవీతీ ఉత్థాయ॥ నమస్కారా ఏతేమంత్రాః।ప్రాంజలిః। నమోవః పితరఇషే। నమోవః పితరఊర్జే। నమోవః పితరశ్శుష్మాయ। నమోవః పితరో ఘోరాయ। నమోవః పితరోజీవాయ నమోవః పితరో రసాయస్వధావః పితరోనమోవః పితరోనమః। ఏతా యుష్మాకం పితర ఇమాఅస్మాకం జీవావోజీవంత ఇహసంతస్స్యామ। మనోన్వాహువామహే నారాశంసేనసోమేన। పితౄణాంచమన్మభిః। ఆతఏతుమనః పునః క్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే। పునర్నః పితరోమనోదదాతుదైవ్యోజనః। జీవంవ్రాతంసచేమహి॥ ౮-౧-౧౫॥

ఇతి తిసృభిరుపస్థాయ । పరేతనపితరస్సోమ్యాసోగంభీరేభిః పథిభిః పూర్వ్యేణేభిః॥ దత్వాయాస్మభ్యంద్రవిణేహభద్రంరయించనస్సర్వవీరంనియచ్ఛత ॥ పిండాన్ యుగపత్ ప్రవాహయేత్ ॥ వీరంధత్తపితరః । ఇతిమధ్యమపిండం పత్న్యైదద్యాత్ ॥ అగ్నేతమద్యేత్యౌపాసనాగ్నింప్రత్యేత । ఓం అగ్నేతమద్యాశ్వంనస్తోమైః క్రతున్నభద్రం హృదిస్పృశం । ఋధ్యామాత ఓహైః॥ ౩-౫-౧౦ ॥ యదంతరిక్షంపృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరంపితరంవాజిహింసిమ । అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యః ప్రముంచతు । దురితాయానిచకృమ । కరోతుమామనేహసం ॥ ఇతి జపిత్వా ॥ అగ్నింధ్యాత్వా । గయాయాంధర్మపృష్ఠేషు సదసిబ్రహ్మణస్పతేః । గయాశీర్షేవటేచైవ పిత్రూణాందత్తమక్షయం ॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం సవ్యేనపార్వణపూజాంకరిష్యే ॥ పిండపితృ దేవతాభ్యోనమః । కుశతిలాక్షతాన్ సమర్పయామి । ధ్యాయామి । ఆవాహయామి । ఆసనం సమర్పయామి। పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి। హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి । ముఖేఆచమనీయం సమర్పయామి । స్నానంసమర్పయామి । పుష్పాణిపూజయామి । నైవేద్యం। ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్। సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి। పిండపితృదేవతాభ్యోనమః। నైవేద్యం। అపూపహారనైవేద్యం సమర్పయామి। ఓంప్రాణాయస్వాహా। ఓంఅపానాయస్వాహా। ఓంవ్యానాయస్వాహా । ఓం ఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్పయామి । ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి। హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి। శుద్ధాచమనంసమర్పయామి। తాంబూలం సమర్ప

యామి। సువర్ణపుష్ప దక్షిణాం సమర్పయామి । యస్యస్మృత్యాచనా
మోక్త్యాతపః పూజాక్రియాదిషు । న్యూనంసంపూర్ణతాం యాతిసద్యో
వందేతమచ్యుతం । మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన।
యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥ అద్యపూర్వోక్తఏవం
+ + తిథౌ । ప్రా। అస్మత్పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న
శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానే పితృపితామహ ప్రపితామహాణాం శర్మణః
గోత్రాణాం వసురుద్రా దిత్యరూపాణాం ఏతానుద్దిశ్యమయాదత్తాః పిండాః
గయాపిండసదృశా భవంత్వితిభవంతోబ్రువంతు । గయాపిండసదృశా
భవంతు॥ సవ్యేన పిండాన్న మస్కృత్య॥ ప్రా...తీ॥ పిండానుద్ధారయిష్యే।
ఉద్ధారయ। సవ్యం। అయోధ్యామథురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికా। పు
రీద్వారవతీచైవసప్తైతా మోక్షదాయకాః। అహంకాశీంగమిష్యామితత్రై
వనివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ । శమీ
పత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమే
కోత్తరంశతం ॥ పిండస్థానే। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు।
అవిఘ్నమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। స్వస్తిశోభనంహవిః। స్వస్థా
నేవాసః । తతఃబ్రాహ్మణాః పాణిపాదముఖప్రక్షాళనం శుద్ధాచమనంచ
కృత్వా ॥ ప్రాదప్రక్షాళన మండలే ఆగత్య । ప్రాచీనావీతీ । పితృస్థానే
ఏకం ద్వే । త్రీణి।ఉపవీతీ విశ్వేదేవస్థానే ఏకం । ద్వే। త్రీణి। బ్రాహ్మ
ణపాణౌ హస్తోదకందత్వా । సవ్యం । దేవాఃపితరఃపితరోదేవాః । దేవ
తాపితృప్రసాదేన అస్మద్గోత్రం వర్ధతాం । స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం । విశ్వే
దేవప్రసాదోస్తు।పితృపితామహప్రపితామహప్రసాదోస్తు।దేవాశ్చపితరః।
ఉత్తానం పాత్రం స్వస్తిబ్రూతస్వస్తిబ్రూతి। ఇత్యాపోదత్వా। భోజన
పాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే । ఉచ్చాలయ । పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకా
విశ్వేదేవాః మయాదత్తంశ్రాద్ధమన్నం మక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూతి।
అస్త్వక్షయ్యోదకం।ప్రా...తీ॥పితృపితామహ ప్రపితామహాః। మయాద

త్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూయాత్॥ అస్త్వక్షయోదకం। ఇతి బ్రాహ్మణహస్తేజలందద్యాత్। స్వధాంవాచయిష్యే। స్వాహాంవాచయిష్యే। వాచ్యతాం। ధామంతేవామదేవ ఆపోజగతీ। కూర్చవిసర్జనే వినియోగః। ఓం ధామంతే విశ్వంభువనమధిశ్రితమంతస్సముద్రేహృద్యంతరాయుషి। అపామనీకేసమిథేయ ఆభృతస్తమశ్యామ మధుమంతంత ఊర్మిం॥ 3-౭-౧౧॥ పితృభ్యస్స్వధోచ్యతాం। పితామహేభ్యస్స్వధోచ్యతాం। ప్రపితామహేభ్యస్స్వధోచ్యతాం। అస్తుస్వధా। సంపద్యంతాం। భూమౌజలంసించేత్॥ సంపద్యంతాం విశ్వేదేవాః॥ విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయంతాం। ప్రీయంతాం విశ్వేదేవాః। ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాఃపాంతు। పాంతుదక్షిణాః। సవ్యం। వాజేవాజేత్యస్య మంత్రస్య వసిష్ఠఋషిః। వాజినోదేవతాః। త్రిష్టుప్ఛందః। ఆవాహిత పిత్రానుద్వాసనేవినియోగః। వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతా ఋతజ్ఞాః। అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాత పథిభిర్దేవయానైః॥ ౭-౪-౭॥ ఉత్తిష్ఠతపితృపితామహ ప్రపితామహాః। అనుఉత్తిష్ఠంతు। సవ్యేనవిశ్వేదేవా। విష్ణునాసహ। ప్రదక్షిణం। ఆమావాజస్య ప్రసవోజగమ్యాదాద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ। ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాత్॥ ఇతి బ్రాహ్మణాంస్త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥ పవిత్రగ్రంథి ముత్సృజ్యమండలేవిసృజేత్॥ దాత రోనోభివర్ధంతాం వేదాస్సంతతిరేవనః। శ్రద్ధాచనోమావ్యగయాచితామద్బహుదేయంచనోస్తు। అన్నంచనోబహుభవేదతిథీంశ్చలభేమహి। రశ్చనస్సంతు మాచయాచిష్మకంచన॥ ఇతికర్తా॥ దాతగోవోభి వర్ధంతాంవేదాస్సంతతిరేవవః। శ్రద్ధాచవోమావ్యగమద్బహుదేయంచవోస్తు

అస్మింశ్చవో బహుభవేద[illegible]శ్చలభధ్వం। యాచితారశ్చవస్సంతుమాచ
యాచిష్వంకంచన ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః॥ అన్నశేషః కింక్రియతాం। ఇష్టైః
స్సహభుజ్యతాం। స్వాదుష్షంసదః పితరోవయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవం
తోగభీరాః। చిత్రసేనాఇషు బలాఅమృధ్రాస్సతో వీరాఉరవోవ్రాత
సాహాః॥ ౫-౧-౨౦॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాస శ్శివేనోద్యావా
పృథివీఅనేహసా। పూషానః పాతుదురితా దృతావృధోరక్షామాకిర్నో
అఘశంసఈశత॥ ఇతికర్తా। ఇహైవస్తం మావియోష్టంవిశ్వమాయుర్వ్యశ్
శ్నుతం। క్రీళంతౌపుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వేగృహే॥ ౮-౩-౨౮॥
సర్వస్మాఆత్మై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతిసర్వంజయతి ॥ శతమా
నంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి॥
శ్లో॥ ఆయుః ప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షం సుఖానిచ। ప్రయచ్ఛంతుత
థారాజ్యం ప్రీతానృణాంపితామహాః॥ సత్యాఏతాఆశిషస్సంతు ॥ గోత్రా
భివృద్ధిరస్తు। వంశాభివృద్ధిరస్తు। ఇతిబ్రాహ్మణాః॥ అద్యమేసఫలంజన్మభవ
త్పాదాభివందనాత్ । అద్యమేవంశజాస్సర్వేయాతావోనుగ్రహాద్దివం ॥
పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః । తత్క్లేశజాతంచిత్తేషు
విస్మృత్యక్షంతుమర్హథ ॥ వసిష్ఠవామదేవాది మునిభిస్తుల్యతాంగతాః ।
పితౄణామనుగృహ్ణంతుబ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదం॥అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ॥
ప్రా॥అస్మత్పితుఃప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేపితృపితామహ
ప్రపితామహానాం...శర్మణాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఉద్దిశ్యమ
యాకృతాన్యేతాని పాణిహోమబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానానియథో
క్తమస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు।యథాశాస్త్రీయమస్తు। గయాశ్రాద్ధఫలిత
మస్తు । సవ్యేన బ్రాహ్మణేభ్య స్తాంబూలానిదత్వా॥ (అత్రవైశ్వదేవం)
ఆసీమాంతమనువ్రజే । అనువ్రజ। వశిష్ఠాసః పితృవద్వాచమక్రత దేవాం

ఈశానాఋషివత్స్వస్తయే । ప్రీతాఇవజ్ఞాతయః కామమేత్యాస్మే దేవాసోవధూనుత్తావసు ॥ ౮-౨-౧౮ ॥ దేవాన్వశిష్టోఅమృతాన్వ వందే యేవిశ్వాభువనాభిప్రతస్థుః । తేనోరాసంతామురుగాయమద్యయూయం పాత స్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౮-౨-౧౧॥ ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యేతి నమస్కారవతీ మంతతశ్శంసతి । తస్మాదంతతః పితృభ్యో నమస్క్రియతే । తదాహుర్వ్యాహావంపిత్ర్యాశ్శంసేత్ వ్యాహావాఅ 3 ఇతి । వ్యాహావమేవశంసేదసంస్థితంవై పితృయజ్ఞస్యసాధ్వసంస్థితంవా । ఏష పితృయజ్ఞం సంస్థాపయతియోవ్యాహావంశంసతి । తస్మాద్వ్యాహావమేవశంస్తవ్యం॥ * యంత్వాద్యావాపృథివీ యంత్వాప స్త్వష్టా యంత్వాసుజనిమాజజాన । పంథామనుప్రవిద్వాన్ పితృయాణంద్యుమదగ్నే సమిధానోవిభాహి॥ ద్వేసృతీ అశృణవం పితౄణామహం దేవానాముతమర్త్యానాం, తాభ్యామిదం విశ్వమేతియదంతరా పితరంమాతరంచ । వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయ నమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయ నమోమనోన్మనాయనమః ॥ పితృయజ్ఞస్సాంగోఽభూత్ ॥ దీర్ఘాయుష్యమస్తు ॥ వంశాభివృద్ధిరస్తు ॥ యజ్ఞసమృద్ధాభవంతు ॥ వాశీమంతఋష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతో నిషంగిణః। స్వశ్వాస్థసురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వాయుధామరుతో యాథనాశుభమ్ ॥ పితరస్స్వదేశంగచ్ఛత॥ అపరాధాః క్షమ్యంతాం । ఇతికర్తా । తత్సత్ బ్రహ్మార్పణమస్తు॥

ఋగ్వేదాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః.

---

* ఐ - బ్రా - 3-3-34

శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

కర్తాపాదాన్ప్రక్షాళ్య॥ఆచమ్య। కేశవ...శ్రీకృష్ణాయనమః॥పవిత్రం ధృత్వా। పృథివ్యాఇతి సంకల్ప్య...పుణ్యతిథౌ॥ప్రా॥ అస్మత్పితుః ప్రాతి సాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధాఙ్గభూతేనాని కర్తవ్య॥ తిలతర్పణం॥ దేశకాలవైపరీత్య శంకయాసద్యః(సవ్యం) కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య॥ప్రా॥ అస్మత్పితరం + శర్మాణం + గోత్రం + వసురూపం - స్వధానమస్తర్ప యామి। ఏవం త్రిః॥ అస్మత్పితామహం + శర్మాణం + గోత్రం - రుద్ర రూపం - స్వధానమస్తర్పయామి॥ ఏవంత్రిః॥ అస్మత్ప్రపితామహం + శర్మాణం + గోత్రం + ఆదిత్యరూపం స్వధానమస్తర్పయామి॥ ఏవంత్రిః॥ నివీతీ॥ యేకేచాఽస్మత్కులేజాతా అపుత్రాఃపుత్రిణోమృతాః। తేగృ హ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥

శ్రీరామరామరామ॥ ఉపవీతీపునః ఆచమ్య॥ తతః పితృదేవతా ప్రీత్యర్థం బంధుభోజనంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతుష్టయేత్॥

ఇతిశ్రాద్ధాఙ్గతర్పణంసమాప్తమ్.

అధిశ్రవణమ్.



సహస్రశీర్షా నారాయణ పురుషోత్తమోనుష్టుప్। అంత్యాత్రిష్టుప్। అధిశ్రవణమంత్రపఠనేవినియోగః। ఓంసహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రా క్షః సహస్రపాత్। సభూమింవిశ్వతోవృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥ పురు షఏవేదంసర్వంయద్భూతంయచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి॥ఏతావానస్యమహిమాఽతోజ్యాయాంశ్చపూరు

షః ॥ పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి ॥ త్రిపాదూర్ధ్వ
ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహాభవత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్సా
శనానశనే అభి ॥ తస్మాద్విరాళజాయత విరాజో అధి పూరుషః । స జాతో
అత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమిమథో పురః । యత్పురుషేణ హవిషా దేవా య
జ్ఞమతన్వత । వసంతో అస్యాసీదాజ్యం గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః ॥ తం య
జ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్పురుషం జాతమగ్రతః । తేన దేవా అయజంత సాధ్యా
ఋషయశ్చ యే ॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతస్సంభృతం పృషదాజ్యం ।
పశూంస్తాంశ్చక్రే వాయవ్యానారణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే ॥ తస్మాద్యజ్ఞా
త్సర్వహుత ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజుస్తస్మా
దజాయత ॥ తస్మాదశ్వా అజాయంత యే కే చోభయాదతః । గావో హ జ
జ్ఞిరే తస్మాత్తస్మాజ్జాతా అజావయః ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్య
కల్పయన్ । ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ కావూరూ పాదా ఉచ్యేతే ॥ బ్రా
హ్మణోఽస్య ముఖమాసీద్బాహూ రాజన్యః కృతః । ఊరూ తదస్య యద్వై
శ్యః పద్భ్యాం శూద్రో అజాయత ॥ చంద్రమా మనసో జాతశ్చక్షోస్సూర్యో
అజాయత । ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ నాభ్యా ఆసీ
దంతరిక్షం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్త
థా లోకాం అకల్పయన్ ॥ సప్తాస్యాసన్పరిధయస్త్రిస్సప్త సమిధః కృ
తాః ॥ దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్పురుషం పశుం ॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ
మయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమా
న స్సచంత యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥ ౮-౪-౧౭-౧౮-౧౯ ॥

ఓం అతో దేవా అవన్తునో యతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామ
భిః॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాంసురే।
త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। అతో ధర్మాణి ధారయన్।
విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతాని పస్పశే। ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా॥
తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యన్తి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతం। తద్వి
ప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంసస్సమిన్ధతే। విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥ ౧-౨-౭॥
విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోబాహురుత విశ్వతస్పాత్। సం
బాహుభ్యాం ధమతి సంపతత్రైర్ద్యావాభూమీ జనయన్దేవ ఏకః॥
౮-౩-౧౬॥ సంసృష్టం ధనముభయం సమాకృతమస్మభ్యం దత్తాం వరుణ
శ్చమన్యుః। భియం దధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపని
లయన్తాం॥ ౮-౩-౧౯॥ కృణుష్వపాజః ప్రసితిం న పృథ్వీం యాహిరా
జేవామవాఁ ఇభేన। తృష్వీమను ప్రసితిం ద్రూణానో స్తాసి విధ్య రక్షస
స్తపిష్ఠైః॥౧॥ తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యను స్పృశ ధృషతా శోశు
చానః। తపూంష్యగ్నే జుహ్వా పతంగానసందితో విసృజ విష్వగుల్కాః॥
౨॥ ప్రతిస్పశో విసృజ తూర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః।
యో నో దూరే అఘశంసో యో అన్త్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరాదధర్షీత్॥
౩॥ ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాఁ ఓషతాత్తిగ్మహేతే।
యో నో అరాతిం సమిధాన చక్రే నీచాతం ధక్ష్యతసం న శుష్కం॥ ౪॥
ఊర్ధ్వో భవ ప్రతివిధ్యాధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే। అవస్థిరా

తనుహియాతుజూనాం జామి మజామింప్రమృణీహిశత్రూ౯ ॥ ౫ ॥
సతేజానాతిసుమతింయవిష్ఠయఽ ఈవతేబ్రహ్మణేగాతుమైరత్ । విశ్వా
న్యస్మై సుదినానిరాయోద్యుమ్నాన్యర్యోవిదురోఽ అభిద్యౌత్ ॥ ౬ ॥
సేదగ్నేఽఅస్తుసుభగస్సుదానుర్యస్త్వానిత్యేన హవిషాయఉక్థైః । పిప్రీ
షతిస్వఽ ఆయుషిదురోణె విశ్వేదస్మై సుదినాసాసదిష్టిః ॥ ౭ ॥ అర్చామి
తేసుమతింఘోష్యర్వాక్సంతేవావాతాజరతామియంగీః । స్వశ్వాస్త్వా
సురథామర్జయేమాస్మేక్షత్రాణి ధారయేరనుద్యూ౯ ॥ ౮ ॥ ఇహత్వా
భూర్యాచరేదుపత్మన్దోషావస్తర్దీదివాంసమనుద్యూ౯ । క్రీళంతస్త్వాసు
మనసస్సపేమాభిద్యుమ్నా తస్థివాంసోజనానా౯ ॥ ౯ ॥ యస్త్వాస్వశ్వస్సు
హిరణ్యోఽ అగ్నఽ ఉపయాతివసుమాతారథేన । తస్యత్రాతాభవసి
తస్యసఖాయస్తఽ ఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ ॥ ౧౦ ॥ మహోరు
జామిబంధుతావచోభిస్తన్మాపితుర్గోతమాదన్వియాయ । త్వంనోఽ అస్య
వచసశ్చికిద్ధిహోతర్యవిష్ఠసుక్రతోదమూనాః ॥ ౧౧ ॥ అస్వప్నజస్తరణ
యస్సుశేవాఽఅతంద్రాసోవృకాఽ అశ్రమిష్ఠాః । తేపాయవస్సధ్ర్యం
చోనిషద్యాగ్నేతవనఃపాంత్వమూర ॥ ౧౨ ॥ యేపాయవో మామతే
యంతేఽ అగ్నే పశ్యంతోఽ అంధందురితాదరక్ష౯ । రరక్షతాన్సుకృ
తోవిశ్వవేదాదిప్సంతఇద్రిపవోనాహదేభుః ॥ ౧౩ ॥ త్వయావయంసధ
న్యస్త్వోతాస్తవప్రణీత్యశ్యామవాజా౯ । ఉభాశంసాసూదయసత్యతా
తేనుష్ఠుయాకృణుహ్యహ్రయాణ ॥ ౧౪ ॥ అయాతేఽఅగ్నే సమిధావిధే
మప్రతిస్తోమం శస్యమానంగృభాయ । దహాశసోరక్షసః పాహ్యస్మా

న్ద్రిహాణో న్నిదో మిత్రమహా౽అన్నద్యాత్ ॥ ౧౫ ॥ 3-౪-౨3-౨౪-౨౫॥
రక్షోహణం వాజినమాజిఘర్మి మిత్రం ప్రథిష్ఠముపయామి శర్మ । శిశానో౽అగ్నిః క్రతుభిస్సమిద్ధ స్సనో దివా సరిషః పాతు నక్తమ్॥ ౧॥ అయోదంష్ట్రో౽అర్చిషా యాతుధానానుపస్పృశ జాతవేదస్సమిద్ధః । ఆజిహ్వయా మూరదేవాన్రభస్వ క్రవ్యాదో వృక్త్వ్యపి ధత్స్వాసన్॥ ౨॥ ఉభోభయావిన్నుపధేహి దంష్ట్రా హింస్రః శిశానో౽వరం పరంచ। ఉతాంతరిక్షే పరియాహి రాజఞ్జంభైస్సంధేహ్యభియాతుధానాన్॥ ౩॥ యజ్ఞైరిషూస్సన్నమమానో౽అగ్నే వాచా శల్యాఁ౽అశనిభిర్దిహానః । తాభిర్విధ్య హృదయే యాతుధానాన్ప్రతీచో బాహూన్ప్రతిభఙ్ధ్యేషాం॥ ౪॥ అగ్నే త్వచం యాతుధానస్య భింధి హింస్రాశనిర్హరసా హంత్వేనం। ప్రపర్వాణి జాతవేదశ్శృణీహి క్రవ్యాత్క్రవిష్ణుర్విచినోతు వృక్ణం॥ ౫॥ యత్రేదానీం పశ్యసి జాతవేదస్తిష్ఠంతమగ్న౽ఉతవాచరంతం । యద్వాంతరిక్షే పథిభిః పతంతమస్తా విధ్య శర్వా శిశానః॥ ౬॥ ఉతాలబ్ధం స్పృణుహి జాతవేద౽ఆలేభానాదృష్టిభిర్యాతుధానాత్ । అగ్నే పూర్వో నిజహి శోశుచాన౽ఆమాదః క్ష్విఙ్కాస్తమదంత్వేనీః॥ ౭॥ ఇహప్రబ్రూహి యతమస్సో౽అగ్నే యో యాతుధానో య౽ఇదం కృణోతి । తమారభస్వ సమిధా యవిష్ఠ నృచక్షసశ్చక్షుషే రంధయైనం॥ ౮॥ తీక్ష్ణేనాగ్నే చక్షుషా రక్షయజ్ఞం ప్రాంచం వసుభ్యః ప్రణయ ప్రచేతః । హింస్రం రక్షాంస్యభిశోశుచానం మాత్వాదభన్యాతుధానా నృచక్షః॥ ౯॥ నృచక్షా రక్షః పరిపశ్య విక్షు

స్య త్రీణి ప్రతిశృణీహ్యగ్రాతస్యాగ్నే పృష్టీర్హరసాశృణీహి త్రేధా
మూలం యాతుధానస్యవృశ్చ॥ ౧౦॥ త్రిరాతుధానః ప్రసితింతఽఏత్వృ
తం యోఽఅగ్నే అనృతేనహంతి । తమర్చిషాస్ఫూర్జయఞ్జాత వేదస్స
మక్షమేనం గృణతేనివృఙ్ధి॥ ౧౧॥ తదగ్నే చక్షుః ప్రతిధేహిరేభేశ ఫారు
జం యేన పశ్యసియాతుధానం । అథర్వవజ్జ్యోతిషాదైవ్యేనసత్యం ధూ
ర్వంతమచిత్తంన్యోష॥ ౧౨॥ యదగ్నేఽఅద్యమిథునాశపాతో యద్వా
చస్తృష్టం జనయంతరేభాః। మన్యోర్మనస శ్శరవ్యాజాయతే యాత
యావిధ్య హృదయే యాతుధానాన్॥ ౧౩॥ పరాశృణీహితపసాయాతు
ధానాన్పరాగ్నే రక్షోహరసాశృణీహి । పరార్చిషామూరదేవాఞ్ఛృణీ
హి। పరాసుతృపోఽఅభిశోశుచానః॥ ౧౪॥ పరాద్యదేవా వృజినం
శృణంతు ప్రత్యగేనం శపథాయంతు తృష్టాః। వాచాస్తేనం శరవ
ఽఋచ్ఛంతు మర్మన్విశ్వస్యైతు ప్రసితిం యాతుధానః॥ ౧౫॥
యః పౌరుషేయేణక్రవిషాసమఙ్క్తే యోఽఅశ్వ్యేన పశునాయాతుధా
నః। యోఽఅఘ్న్యాయాభరతిక్షీరమగ్నే తేషాం శీర్షాణిహరసాపి వృ
శ్చ॥ ౧౬॥ సంవత్సరీణం పయఽఉస్రియాయాస్తస్యమాశీద్యాతు
ధానోనృచక్షః। పీయూషమగ్నే యతమస్తితృప్సాత్ప్రత్యంచమర్చి
షావిధ్యమర్మణ్॥ ౧౭॥ విషంగవాంయాతుధానాఃపిబంత్వావృశ్చ్యం
తామదితయేదురేవాః। పరైనాన్దేవస్సవితాదదాతు పరాభాగమో
షధీనాంజయంతాం॥ ౧౮॥ సనాదగ్నే మృణసియాతు ధానాన్నత్వా

రక్షాంసిపృతనాసుజిగ్యుః । అనుదహసహమూరాన్క్రవ్యాదోమా
తేహేత్యాముక్షతదైవ్యాయాః ॥ ౧౯ ॥ త్వన్నో అగ్నే అధరాదుద
క్తాత్త్వం పశ్చాదుతరక్షాపురస్తాత్ । ప్రతితేతే అజరాసస్తపిష్ఠా అ
ఘశంసంశోశుచతోదహంతు॥ ౨౦॥ పశ్చాత్పురస్తాదధరాదుదక్తాత్కవిః
కావ్యేన పరిపాహిరాజన్ । సఖేసఖాయమజరోజరిమ్ణే అగ్నే మర్త్రాం అ
మర్త్యస్త్వంనః ॥ ౨౧॥ పరిత్వాగ్నే పురంవయం విప్రంసహస్యధీమహి।
ధృషద్వర్ణందివేదివేహంతారంభంగురావతాం ॥ ౨౨ ॥ విషేణభంగు
రావతః ప్రతిష్మరక్షసోదహ। అగ్నేతిగ్మేనశోచిషాతపురగ్రాభి ఋష్టి
భిః॥ ౨౩ ప్రత్యగ్నే మిథునాదహ యాతుధానాకిమీదినా । సంత్వాశిశా
మిజాగృహ్యదబ్ధంవిప్రమన్మభిః ॥ ౨౪ ॥ ప్రత్యగ్నేహరసాహరః శృణీ
హివిశ్వతఃప్రతి। యాతుధానస్యరక్షసో బలంవిరుజవీర్యం॥ ౨౫॥౮-౪-౫॥

విష్ణోర్నుకంవీర్యాణిప్రవోచం యఃపార్థివానివిమమే రజాంసి ।
యో అస్కభాయదుత్తరంసధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయః॥ ౧॥
ప్రతద్విష్ణుస్తవతేవీర్యేణమృగోనభీమఃకుచరోగిరిష్ఠాః । యస్యోరుషు
త్రిషువిక్రమణేష్వధిక్షియంతిభువనానివిశ్వా ॥ ౨ ॥ ప్రవిష్ణవేశూషమే
తుమన్మగిరిక్షితే ఉరుగాయాయవృష్ణే యఇదందీర్ఘం ప్రయతం సధస్థ
మేకోవిమమేత్రిభిరిత్పదేభిః ॥ 3 ॥ యస్యత్రీపూర్ణా మధునాపదాన్య
క్షీయమాణాః స్వధయామదంతి । య ఉత్రిధాతుపృథివీముతద్యా
మేకోదాధారభువనానివిశ్వా ॥ ౪ ॥ తదస్యప్రియమభిపాథో అశ్యాంన

రో యత్ర దేవయవో మదంతి । ఉరుక్రమస్య స హి బంధురిత్థా విష్ణోః పదే
పరమే మధ్వ ఉత్సః ॥ ౫ ॥ తా వాం వాస్తూన్యుశ్మసి గమధ్యై యత్ర గా
వో భూరిశృంగా అయాసః । అత్రాహ తదురుగాయస్య వృష్ణః పరమం
పదమవ భాతి భూరి ॥ ౬ ॥ ప్ర వః పాంతమంధసో ధియాయతే మహే శూ
రాయ విష్ణవే చార్చత । యా సానుని పర్వతానామదాభ్యా మహస్తస్థతుర
ర్వతేవ సాధునా ॥ ౭ ॥ త్వేషమిత్థా సమరణం శిమీవతోరింద్రావిష్ణూ
సుతపా వామురుష్యతి । యా మర్త్యాయ ప్రతిధీయమానమిత్కృశానోర
స్తురసనామురుష్యథః ॥ ౮ ॥ తా ఈం వర్ధంతి మహ్యస్య పౌంస్యం ని
మాతరా నయతి రేతసే భుజే । దధాతి పుత్రోఽవరం పరం పితుర్నామ
తృతీయమధి రోచనే దివః ॥ ౯ ॥ తత్తదిదస్య పౌంస్యం గృణీమసీ
నస్య త్రాతురవృకస్య మీఢుషః । యః పార్థివాని త్రిభిరిద్విగామభి
రురు క్రమిష్టోరుగాయాయ జీవసే ॥ ౧౦ ॥ ద్వే ఇదస్య క్రమణే స్వర్దృశో
ఽభిఖ్యాయ మర్త్యో భురణ్యతి । తృతీయమస్య నకిరాదధర్షతి వయశ్చన
పతయంతః పతత్రిణః ॥ ౧౧ ॥ చతుర్భిః సాకం నవతిం చ నామభిశ్చక్రం
న వృత్తం వ్యతీంరవీవిపత్ । బృహచ్ఛరీరో విమిమాన ఋక్వభిర్యువా
కుమారః ప్రత్యేత్యాహవం ॥ ౧౨ ॥ భవా మిత్రో న శేవ్యో ఘృతాసుతిర్వి
భూతద్యుమ్న ఏవయా ఉ సప్రథాః । అధా తే విష్ణో విదుషా చిదర్ధ్యః
స్తోమో యజ్ఞశ్చ రాధ్యో హవిష్మతా ॥ ౧౩ ॥ యః పూర్వ్యాయ వేధసే న
వీయసే సుమజ్జానయే విష్ణవే దదాశతి । యో జాతమస్య మహతో మహి

ప్రవక్షేస్తుచ్ఛ్రవోభిరుర్వ్యా[illegible]భ్యసత్ ॥ ౧౪ ॥ తముస్తోతారఃపూర్వ్యం
యథావిదఋతస్యగర్భంజనుషాపిపర్తన । ఆస్యజానంతోనామచిద్వివక్త
నమహస్తేవిష్ణోసుమతింభజామహే ॥ ౧౫ ॥ తమస్య రాజావరుణస్తమ
శ్వినాక్రతుం సచంతమారుతస్యవేధసః । దాధారదక్షముత్తమమహ
ర్విదంవ్రజంచవిష్ణుః సఖివాఁ అపోర్ణుతే ॥ ౧౬ ॥ ఆయోవివాయ సచ
థాయదైవ్యఽఇంద్రాయవిష్ణుస్సుకృతేసుకృత్తరః। వేధాఽఅజిన్వత్త్రి
షధస్థఽఆర్యమృతస్యభాగేయజమానమాభజత్ ॥ ౧౭ ॥ ౨-౨-౧౪-
౧౫-౧౬- ॥ సంవాంకర్మణాసమిషాహినోమీంద్రావిష్ణూఽఅపసస్పారే
అస్య। జుషేథాంయజ్ఞంద్రవిణంచధత్తమరిష్టైర్నఃపథిభిః పారయంతా॥
౧ ॥ యావిశ్వాసాంజనితారామతీనామింద్రావిష్ణూకలశాసోమధానా॥
ప్రవాంగిరఃశస్యమానాఽఅవంతుప్రస్తోమాసోగీయమానాసోఽఅర్కైః॥
౨ ॥ ఇంద్రావిష్ణూమదపతీమదానామాసోమం యాతంద్రవిణోదధా
నా । సంవామంజంత్వక్తుభిర్మతీనాం సంస్తోమాసఃశస్యమానాసఽఉ
క్థైః ॥ 3 ॥ ఆవామశ్వాసోఽ అభిమాతిషాహఽ ఇంద్రావిష్ణూసధమా
దోవహంతు । జుషేథాంవిశ్వాహవనామతీనాముపబ్రహ్మాణిశృణుతంగి
రోమే ॥ ౪ ॥ ఇంద్రావిష్ణూతత్పనయాయ్యం వాంసోమస్యమదఽఉరు
చక్రమాథే । అకృణుతమంతరిక్షంవరీయోఽప్రథతంజీవసేనోరజాంసి॥ ౫ ॥
ఇంద్రావిష్ణూహవిషావావృధానాగ్రాద్వానానమసారాతహవ్యా । ఘృ
తాసుతీద్రవిణంధత్తమస్మే సముద్రఃస్థఃకలశస్సోమధానః ॥ ౬ ॥ ఇంద్రా

విష్ణూపిబతంమద్యో౽ అస్యసోమస్యదస్రాజఠరంపృణేథాం । ఆవామంధాంసిమదిరాణ్యగ్మన్నుపబ్రహ్మాణి శృణుతంహవంమే॥ ౭ ॥ ఉభాజిగ్యథుర్నపరాజయేథేన పరాజిగ్యేకతరశ్చనైనోః ॥ ఇంద్రశ్చవిష్ణోయదపస్పృధేథాంత్రేధా సహస్రంవితదైరయేథాం ॥ ౪-౫-౧-౧౩ ॥ పరోమాత్రయాతన్వావృధానతేమహిత్వమన్వశ్నువంతి । ఉభేతేవిద్మరజసీపృథివ్యా విష్ణోదేవత్వం పరమస్యవిత్సే ॥ ౧ ॥ నతేవిష్ణోజాయమానోనజాతోదేవ మహిమ్నః పరమంతమాప । ఉదస్తభ్నా నాకమృష్వంబృహంతందాధర్థ ప్రాచీంకకుభం పృథివ్యాః ॥ ౨ ॥ ఇరావతీధేనుమతీహి భూతంసూయవసినీ మనుషేదశస్యా । వ్యస్తభ్నారోదసీ విష్ణవేతేదాధర్థపృథివీమభితోమయూఖైః ॥ ౩ ॥ ఉరుంయజ్ఞాయ చక్రథురులోకంజనయంతా సూర్యముషాసమగ్నిః । దాసస్యచిద్వృషశిప్రస్య మాయాజఘ్నథుర్నరాపృతనాజ్యేషు ॥ ౪ ॥ ఇంద్రావిష్ణూదృంహితాశ్శంబరస్యనవపురోనవతించ శ్నథిష్టం । శతంవర్చినస్సహస్రంచసాకం హథో౽అప్రత్యసురస్య వీరాన్ ॥ ౫ ॥ ఇయంమనీషా బృహతీబృహంతోరుక్రమాతవసావర్ధయంతీ । రరేవాంస్తోమం విదథేషు విష్ణోపిన్వతమిషో వృజనేష్వింద్ర ॥ ౬ ॥ వషట్తేవిష్ణవాస ఆకృణోమి తన్మేజుషస్వశిపివిష్టహవ్యం । వర్ధంతుత్వాసుష్టుతయోగిరోమే యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౭ ॥ నూమర్తోదయతేసనిష్యన్యోవిష్ణవ ఉరుగాయాయదాశత్ ॥ ప్రయస్సత్రాచామనసా యజాత౽ఏతావంతం నర్యమా

విప్రాసాత్ ॥ ౮ ॥ త్వం విష్ణో సుమతిం విశ్వజన్యామప్రయుతామేవయా
వోమతిందాః। పర్చోయథానస్సువితస్యభూరేరశ్వావతః పురుశ్చంద్ర
స్యరాయః ॥ ౯ ॥ త్రిర్దేవః పృథివీమేష ఏతాం విచక్రమేశతర్చసం
మహిత్వా। ప్రవిష్ణురస్తుతవసస్తవీయాన్త్వేషం హ్యస్యస్థవిరస్యనామ॥
౧౦॥ విచక్రమే పృథివీమేష ఏతాం క్షేత్రాయ విష్ణుర్మనుషేదశస్యన్।
ధ్రువాసో అస్యకీరయో జనాస ఉరుక్షితిం సుజనిమాచకార ॥ ౧౧॥
ప్రతత్తే అద్యశిపివిష్టనామార్యశ్శంసామివయునానివిద్వాన్। తంత్వా
గృణామితవసమతవ్యాన్ క్షయంతమస్యరజసఃపరాకే ॥ ౧౨ ॥ కిమిత్తేవిష్ణో
పరిచక్ష్యంభూత్ప్రయద్వవక్షేశిపివిష్టో అస్మి। మావర్పో అస్మదప
గూహ ఏతద్యదన్యరూపస్సమిథేబభూథ ॥ ౧౩ ॥ వషట్తేవిష్ణవాస ఆ
కృణోమితన్మేజుషస్వశిపివిష్టహవ్యం। వర్ధంతుత్వాసుష్టుతయోగిరోమే
యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥ ౧౪ ॥ ౭-౬-౨౪ ॥

ఇంద్రాసోమాతపతం రక్ష ఉబ్జతంన్యర్పయతం వృషణాతమో
వృధః। పరాశృణీతమచితోన్యోషతంహతంనుదేథాంనిశిశీతమత్రిణః॥ ౧॥
ఇంద్రాసోమాసమఘశంసమభ్యఘంతపుర్యయస్తుచరురగ్నివాఁ ఇవ। బ్రహ్మద్విషేక్రవ్యాదే ఘోరచక్షసేద్వేషో ధత్తమనవాయంకి
మీదినే ॥ ౨ ॥ ఇంద్రాసోమాదుష్కృతోవవ్రే అంతరనారంభణేత
మసిప్రవిధ్యతం। యథానాతః పునరేకశ్చనోదయత్తద్వామస్తు సహసే
మన్యుమచ్ఛవః ॥ ౩ ॥ ఇంద్రాసోమావర్తయతందివోవధంసంపృథివ్యా

ఽ అఘశంసాయతర్హణం। ఉత్తక్షతంస్వర్యం౧పర్వతేభ్యో యేనరక్షో
వావృధానంనిజూర్వథః ॥ ౪ ॥ ఇంద్రాసోమావర్తయతందివస్పర్యగ్నిత
ప్తేభిర్యువమశ్మహన్మభిః। తపుర్వధేభిరజరేభిరత్రిణోనిపర్శానే విధ్యతం
యంతునిస్వరం ॥ ౫ ॥ ఇంద్రాసోమాపరివాంభూతువిశ్వతఽ ఇయం
మతిః కక్ష్యాశ్వేవవాజినా। యాంవాంహోత్రాం పరిహినోమిమేధ
యేమాబ్రహ్మాణినృపతీవజిన్వతం ॥ ౬ ॥ ప్రతిస్మరేథాంతుజయద్భిరే
వైర్హతంద్రుహోరక్షసోభంగురావతః। ఇంద్రాసోమా దుష్కృతే
మాసుగంభూద్యోనః కదాచిదభిదాసతిద్రుహా ॥ ౭ ॥ యోమాపాకేన
మనసాచరంతమభిచష్టే అనృతేభిర్వచోభిః ఆపఽఇవకాశినా సంగృభీ
తాఽ అసన్నస్త్వాసతఽఇంద్రవక్తా ॥ ౮ ॥ యేపాకశంసంవిహరంతఽ
ఏవైర్యేవాభద్రందూషయంతిస్వధాభిః। అహయేవాతాన్ప్రదదాతు
సోమఽఆవాదధాతునిర్ఋతేరుపస్థే ॥ ౯ ॥ యోనోరసందిప్సతిపిత్వోఽ
అగ్నేయోఽఅశ్వానాం యోగవాంయస్తనూనాం। రిపుస్తేనః స్తేయ
కృద్దభ్రమేతునిషహీయతాంతన్వాతనాచ॥ ౧౦ ॥ పరస్సోఽఅస్తుత
న్వాతనాచతిస్రః పృథివీరధోఽ అస్తువిశ్వాః। ప్రతిశుష్యతుయశోఽ
అస్యదేవాయోనోదివాదిప్సతియశ్చనక్తం ॥ ౧౧ ॥ సువిజ్ఞానంచికితు
షేజనాయసచ్చాసచ్చవచసీపస్పృధాతే। తయోర్యత్సత్యంయతర
దృజీయస్తదిత్సోమోవతిహంత్యాసత్ ॥ ౧౨ ॥ నవాఽఉసోమోవృజి
నంహినోతినక్షత్రియంమిథుయాధారయంతం। హంతిరక్షోహంత్యాసద్వ

దంతముభావింద్రస్య ప్రసితౌ శయాతే ॥ ౧౩ ॥ యదివాహమనృతదేవ
ఽఆస మోఘం వాదేవాం౹ఽఅప్యూహేఽఅగ్నే । కిమస్మభ్యం జాత
వేదో హృణీషే ద్రోఘవాచస్తే నిర్ఋథం సచంతాం॥ ౧౪॥ అద్యాము
రీయయదియాతుధానో ఽఅస్మి యదివాయుస్తతప పూరుషస్య । అధా
సవీరైర్దశభిర్వియూయా యో మా మోఘం యాతుధానేత్యాహ॥ ౧౫॥
యోమాయాతుం యాతుధానేత్యాహ యోవారక్షాః శుచిరస్మీత్యాహ।
ఇంద్రస్తం హంతుమహతావధేన విశ్వస్య జంతోరధమస్పదీష్ట॥ ౧౬॥
ప్రయాజిగాతి ఖర్గలేవనక్తమపద్రుహాతన్వం గూహమానా। వవ్రాం౹
ఽఅనంతాం౹ఽఅవసాపదీష్ట గ్రావాణో ఘ్నంతు రక్షసఽఉపబ్దైః॥ ౧౭॥
వితిష్ఠధ్వం మరుతోవిక్ష్వి౽చ్ఛతగృభాయత రక్షసస్సంపినష్టన । వయో
యేభూత్వీపతయంతి నక్తభిర్యేవా రిపోదధిరేదేవేఽఅధ్వరే॥ ౧౮॥ ప్రవ
ర్తయదివోఽఅశ్మానమింద్రసోమశితం మఘవన్త్సంశిశాధి । ప్రాక్తాద
పాక్తాదధరాదుదక్తాదభి జహిరక్షసః పర్వతేన॥ ౧౯॥ ఏతఽఉత్యే పత
యంతిశ్వయాతవఽఇంద్రందిప్సంతి దిప్సవోఽదాభ్యం । శిశీతేశక్రః పిశు
నేభ్యోవధం నూనంసృజదశనింయాతుమద్భ్యః॥ ౨౦॥ ఇంద్రోయాతూనామ
భవత్పరాశరోహవిర్మథీనామభ్యావివాసతాం । అభీదుశక్రః పరశు
ర్యథావనం పాత్రేవభిందన్త్సతఽఏతిరక్షసః॥ ౨౧॥ ఉలూకయాతుం
శశులూకయాతుం జహిశ్వయాతు ముతకోకయాతుం । సుపర్ణయాతు
ముతగృధ్రయాతుం। దృషదేవప్రమృణరక్షఽఇంద్ర॥ ౨౨॥ మానోరక్షో

ఉ॒ల్బ॒భి॒న్న॒ద్యా॒తు॒ మూ॒వ॒త॒మ॒పో॒చ్ఛ॒తు మి॒థు॒నా॒యా॒కి॒మి॒దిన॒సా । పృ॒థి॒వీ॒నః పార్థి॒వాత్పా॒త్వం॒హసో॒ంతరి॑క్షం ది॒వ్యాత్పా॒త్వస్మా॑న్ ॥ ౨ ॥ ఇంద్ర॑ జ॒హి పు॒మాం॑సం యా॒తు॒ధాన॑ము॒త స్త్రియం॑ మా॒యయా॒ శాశ॑దానాం । వి॒గ్రీ॑వాసో॒ మూర॑దేవా ఋదంతు॒ మాతే దృ॑శ॒న్త్సూర్య॑ము॒చ్చరం॑తం ॥ ౨౪ ॥ ప్రతి॑ చక్ష్వ॒ వి చ॒క్ష్వేంద్ర॑శ్చ సోమ జాగృతం । రక్షో॑భ్యో వ॒ధమ॑స్యత మ॒శనిం॑ యాతు॒మద్భ్యః॑ ॥ ౨౫ ॥ ౫-౭-౫ ॥

మండలాంతశ్లోకములు.

హరిః॥ఓమ్॥ శ్లో॥ విశ్వేశ్వరవిరూపాక్ష విశ్వరూపసదాశివ। శరణంభవభూతేశ కరుణాకరశంకర ॥ హరశంభోమహాదేవ విశ్వేశామరవల్లభ । శివశంకరసర్వాత్మన్ నీలకంఠనమోస్తుతే ॥ మృత్యుంజయాయరుద్రాయ నీలకంఠాయశంభవే । అమృతేశాయశర్వాయ మహాదేవాయతేనమః ॥ ఏతానిశివనామాని మండలాంతేషుయఃపఠేత్। నాస్తి మృత్యుభయంతస్య పాపరోగాదికించన ॥ భవాయభవనాశాయ మహాదేవాయధీమతే । రుద్రాయనీలకంఠాయ శర్వాయశశిమౌళినే ॥ ఉగ్రాయోగ్రాఘనాశాయ భీమాయభయహారిణే । ఈశానాయనమస్తుభ్యం పశూనాంపతయేనమః ॥ యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ వాసుదేవనమోస్తుతే ॥ కృష్ణాయగోపీనాథాయచక్రిణేమురవైరిణే । రుక్మిణీశాయనాథాయ వాసుదేవాయతేనమః ॥ రామాయరామభద్రాయ రామచంద్రాయవేధసే । రఘునాథాయనాథాయ సీతాయాఃపతయేనమః ॥ దశసప్తచనామాని మండలాంతేషుయఃపఠేత్ । సశివస్యపదంగత్వా శివలోకేమహీయతే ॥ శివశంకరవిఘ్నేశ్వరవిఠ్ఠలముకుంద వామనవాసుదేవ॥

నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదానీంనాసీద్రజోనోవ్యోమాపరోయత్।
కిమావరీవః కుహకస్యశర్మన్నంభః కిమాసీద్గహనంగభీరం॥ ౧ ॥ నమృ
త్యురాసీదమృతంనతర్హినరాత్ర్యా అహ్న ఆసీత్ప్రకేతః।ఆనీదవాతం
స్వధయాతదేకం తస్మాద్ధాన్యన్నపరఃకించనాస ॥౨॥ తమ ఆసీత్తమసా
గూళ్హమగ్రే ప్రకేతంసలిలం సర్వమా ఇదం। తుచ్ఛ్యేనాభ్వపిహి
తంయదాసీత్తపసస్తన్మహినాజాయతైకం ॥ 3 ॥ కామస్తదగ్రేసమవర్త
తాధిమనసోరేతః ప్రథమంయదాసీత్। సతోబంధుమసతినిరవిందన్హృ
దిప్రతీష్యాకవయోమనీషా॥౪॥ తిరశ్చీనోవితతోరశ్మిరేషామధస్స్విదాసీ
3 దుపరిస్విదాసీత్। రేతోధా ఆసన్మహిమాన ఆసన్స్వధా అవ
స్తాత్ప్రయతిః పరస్తాత్॥౫॥ కో అద్ధావేదక ఇహప్రవోచత్కుత
ఆజాతాకుత ఇయం విసృష్టిః। అర్వాగ్దేవా అస్యవిసర్జనేనాథా
కోవేదయత ఆబభూవ॥ ౬॥ ఇయంవిసృష్టిర్యత ఆబభూవ యదివా
దధేయదివాన। యో అస్యాధ్యక్షః పరమేవ్యోమన్త్సో అంగవేద
యదివానవేద॥ ౭॥ యోయజ్ఞోవిశ్వతస్తంతుభిస్తత ఏకశతం దేవకర్మే
భిరాయతః। ఇమేవయంతి పితరోయ ఆయయుః ప్రవయాపవయేత్యా
సతేతతే॥ పుమాం ఏనంతనుత ఉత్కృణత్తిపుమాన్వితత్నే అధినా
కే అస్మిన్। ఇమేమయూఖా ఉపసేదు రూసదస్సామానిచక్రుస్త
సరాణ్యోతవే॥ ౯॥ కాసీత్ప్రమాప్రతిమాకిం నిదానమాజ్యం కిమాసీ
త్పరిధిః క ఆసీత్। ఛందః కిమాసీత్ప్రౌఉగం కిముక్థం యద్దేవాదేవ
మయజంతవిశ్వే॥ ౧౦॥ అగ్నేర్గాయత్ర్యభవత్సయుగ్వోష్ణిహాయా సవి

తా సంబభూవ అనుష్టుభా సోమ ఉక్థైర్మహస్వాన్బృహస్పతేర్బృహతీ
వాచమావత్ ॥ ౧౧॥ విరాణ్మిత్రావరుణయోరభిశ్రీరింద్రస్య త్రిష్టుభి
హ భాగో అహ్నః । విశ్వాన్దేవాఞ్జగత్యా వివేశ తేనచాకౢప్ర ఋష
యో మనుష్యాః॥ ౧౨॥ చాకౢప్రే తేన ఋషయో మనుష్యా యజ్ఞే జాతే
పితరో నః పురాణే । పశ్యన్మన్యే మనసా చక్షసా తాన్య ఇమం యజ్ఞమ
యజంత పూర్వే॥ ౧౩॥ సహస్తోమాః సహఛందస ఆవృతః సహప్రమా
ఋషయః సప్త దైవ్యాః। పూర్వేషాం పంథామనుదృశ్య ధీరా అన్వా
లేభిరే రథ్యో౩ న రశ్మీన్ ॥ ౧౪ ॥ ౮-౭-౧౮-౫॥

అగ్నే హంసి న్యత్రిణం దీద్యన్మర్త్యేష్వా । స్వే క్షయే శుచివ్రత ॥
౧ ॥ ఉత్తిష్ఠసి స్వాహుతో ఘృతాని ప్రతి మోదసే । యత్త్వా స్రుచః సమ
స్థిరన్ ॥ ౨ ॥ స ఆహుతో వి రోచతేఽగ్నిరీళేన్యో గిరా । స్రుచా ప్రతీకమ
జ్యతే ॥ 3 ॥ ఘృతేనాగ్నిః సమజ్యతే మధుప్రతీక ఆహుతః । రోచ
మానో విభావసుః ॥ ౪ ॥ జరమాణః సమిధ్యసే దేవేభ్యో హవ్యవాహన ।
తం త్వా హవంత మర్త్యాః ॥ ౫ ॥ తం మర్తా అమర్త్యం ఘృతేనాగ్నిం స
పర్యత । అదాభ్యం గృహపతిం॥ ౬ ॥ అదాభ్యేన శోచిషాగ్నే రక్ష త్వం
దహ । గోపా ఋతస్య దీదిహి ॥ ౭ ॥ స త్వమగ్నే ప్రతీకేన ప్రత్యోష
యాతుధాన్యః। ఉరుక్షయేషు దీద్యత్ ॥ ౮॥ తం త్వా గీర్భిరురుక్షయా హవ్య
వాహం సమీధిరే । యజిష్ఠం మానుషే జనే॥ ౯॥ ఇతి వా ఇతి మే మనో
గామశ్వం సనుయామితి । కువిత్సోమస్యాపామితి॥ ౧౦॥ (దీనినేముందు

ఋక్కులకు కూడా చెప్పవలయును) ప్రవాతాఇవద్రోధత ఉన్మాపితా ఉఅయంసత। కు...తి॥ ౧౧॥ ఉన్మాపీతా ఉఅయం సప్తర ధమశ్వాఇ నాశవః । కు...తి॥ ౧౨॥ ఉపమాసుతిరస్థితహాశాౢ పుత్రమివప్రియం। కు...తి॥ ౧౩॥ అహంతష్టేవవంధురం పర్యచామిహృదామతిం। కు...తి॥ ౧౪॥ నహిమేఅక్షిపచ్చనాచ్ఛాన్తుః పంచకృష్టయః । కు...తి॥ ౧౫॥ నహిమేరోదసీ ఉభేఅన్యంపక్షంచనప్రతి। కు...తి॥ ౧౬॥ అభిద్యాం మహినాభువమభిమాం పృథివీంమహీం। కు...తి॥ ౧౭॥ హంతాహంపృథివీమిమాం నిదధానీహవేహవా। కు...తి॥ ౧౮ ॥ ఓషమిత్పృథివీమహం జంఘనానీహవేహవా ॥ కు...తి॥ ౧౯॥ దివిమేఅన్యఃపక్షో ధోఅన్యమచీకృపం॥కు...తి॥౨౦॥అహమస్మిమహామహోభి నభ్యముదీషితః। కు...తి॥ ౨౧॥ గృహోయామ్యరం కృతో దేవేభ్యోహవ్యవాహనః। కు...తి॥ ౨౨॥ ౧౮-౧౬-౨౪-౨౫-౨౬-౨౭॥

ఉదీరతామవరఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాఃపితరస్సోమ్యాసః । అసుంయఈయురవృకాఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు॥ ౧॥ ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యయేపూర్వాసోయ ఉపరాసఈయుః । యేపార్థివేరజస్యానిషత్తో యేవానూనంసువృజనాసువిక్షు ॥ ౨ ॥ ఆహంపితౄన్త్సువిదత్రాఁ అవిత్సినపాతంచవిక్రమణంచవిష్ణోః । బర్హిషదో యేస్వధయాసుతస్యభజ న్తపిత్వస్తఇహాగమిష్ఠాః ॥ ౩ ॥ బర్హిషదఃపితరఊత్యర్వాగిమావోహవ్యాచకృమాజుషధ్వమ్ । తఆగతావసాశంతమేనాథానః

శంయోరరపోదధాత॥ ౪ ॥ ఉపహూతాః పితరస్సోమ్యాసో బర్హిష్యే
షునిధిషుప్రియేషు। తఆగమన్తుతఇహశ్రువన్త్వధిబ్రువన్తు తేవన్త్వస్మాన్॥
౫ ॥ ఆచ్యాజానుదక్షిణతో నిషద్యేమంయజ్ఞమభిగృణీతవిశ్వే। మాహిం
సిష్టపితరః కేనచిన్నోయద్వఆగః పురుషతాకరామ ॥ ౬ ॥ ఆసీనాసో
అరుణీనాముపస్థేరయింధత్తదాశుషేమర్త్యాయ। పుత్రేభ్యః పితరస్తస్య
వస్వః ప్రయచ్ఛతతఇహోర్జందధాత ॥౭॥ యేనః పూర్వేపితరస్సోమ్యా
సోనూహిరేసోమపీథంవసిష్ఠాః। తేభిర్యమస్సంరరాణో హవీంష్యుశన్ను
శద్భిః ప్రతికామమత్తు॥ ౮॥ యేతాతృషుర్దేవత్రా జేహమానా హో
త్రావిదః స్తోమతష్టాసో అర్కైః। ఆగ్నేయాహిసువిదత్రేభిరర్వాఙ్సత్యైః
కవ్యైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః॥ ౯॥ యేసత్యాసోహవిరదో హవిష్పాఇన్ద్రేణ
దేవైః సరథందధానాః। ఆగ్నేయాహిసహస్రందేవవన్దైః పరైః పూ
ర్వైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః॥ ౧౦॥ అగ్నిష్వాత్తాః పితరఏహగచ్ఛతసదస్సద
స్సదతసుప్రణీతయః। అత్తాహవీంషిప్రయతాని బర్హిష్యథారయింసర్వ
వీరందధాతన ॥ ౧౧ ॥ త్వమగ్నఈళితో జాతవేదో వాడ్ఢవ్యానిసురభీణి
కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యః స్వధయాతే అక్షన్నద్ధిత్వం దేవప్రయ
తాహవీంషి॥ ౧౨॥ యేచేహపితరో యేచనేహ యాంశ్చవిద్మయాం ఉచ
నప్రవిద్మ। త్వంవేత్థయతితే జాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞంసుకృతం జుషస్వ॥
౧౩॥ యేఅగ్నిదగ్ధాయే అనగ్నిదగ్ధామధ్యేదివః స్వధయామాదయన్తే।
తేభిస్స్వరాళసునీతిమేతాం యథావశం తన్వంకల్పయస్వ ॥ ౧౪ ॥ ౭-౬.
౧౭-౧౮-౧౯॥

బ్రహ్మణాగ్నిస్సంవిదానో రక్షోహాబాధతామితః । అమీవా
యస్తే గర్భం దుర్ణామా యోనిమాశయే ॥ ౧ ॥ యస్తే గర్భమమీవా దుర్
ణామా యోనిమాశయే । అగ్నిష్టం బ్రహ్మణా సహ నిష్క్రవ్యాదమనీన
శత్ ॥ ౨ ॥ యస్తే హంతి పతయంతం నిషత్స్నుం యస్సరీసృపం। జాతం
యస్తే జిఘాంసతి తమితో నాశయామసి ॥ 3 ॥ యస్త ఊరూ విహరత్యం
తరా దంపతీ శయే । యోనిం యో అంతరారేళ్హి తమితో నాశయామ
సి ॥ ౪ ॥ యస్త్వా భ్రాతా పతిర్భూత్వా జారో భూత్వా నిపద్యతే। ప్రజాం
యస్తే జిఘాంసతి తమితో నాశయామసి ॥ ౫ ॥ యస్త్వా స్వప్నేన తమసా
మోహయిత్వా నిపద్యతే। ప్రజాం యస్తే జిఘాంసతి తమితో నాశయామసి॥
౬ ॥ ౮ - ౮ - ౨౦ ॥

దేవానాంపత్నీశ్శం సత్యనూచీరగ్నింగృహపతిం తస్మాదనూచీ
పత్నీగార్హపత్యమాస్తే । తదాహూ రాకాంపూర్వాంశం సేజ్జామ్యైవై
పూర్వపేయమితి తత్తన్నాదృత్యం । దేవానామేవపత్నీః పూర్వాః శంసే
దేషహవా ఏతత్పత్నీషు రేతో దధాతి । యదగ్నిర్గార్హపత్యోఽగ్నిర్నై
వాసుతత్ గార్హపత్యేనపత్నీషు ప్రత్యక్షాద్రేతో దధాతి। ప్రజాత్యై
ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద। తస్మాత్సమానోదర్యా । స్వసా
న్యోదర్యాయైజాయాయా అనుజీవినీజీవతి । రాకాంశంసతి రాకాహవా ఏ
తాంపురుషస్య సేవనీం సీవ్యతి। యైషాశిశ్నే ధి పుమాంసోఽస్య పుత్రా జాయం
తే య ఏవం వేద। పావీరవీంశంసతి। వాగ్వైసరస్వతీ పావీరవీవాచ్యేవతద్వా
చందధాతి । తదాహుర్యామీం పూర్వాంశంసే 3 త్ పిత్ర్యాం 3 ఇతి
యామీమేవపూర్వాంశంసేత్ । ఇమంయమప్రస్తరమాహిసీదేతి రాజ్ఞో
వై పూర్వపేయం । తస్మాద్యామీమేవపూర్వాంశంసేత్ । మాతలీకవ్యై

ర్ష్యమో౽ంగిరోభిరితి కావ్యానామనూచీం శంసత్యవరేణైవ వై దేవా
న్కావ్యాః పరేణైవ పితౄంస్తస్మాత్కావ్యానామనూచీం శంసతి । ఉదీ
రతామవర ఉత్పరాస ఇతి పిత్ర్యాః శంసతి । ఉన్మధ్యమాః పితరః సోమ్యా
స ఇతి యే చైవావమా యే చ పరమా యే చ మధ్యమాస్తాన్సర్వాననంతరా
యం ప్రీణాతి । ఆహం పితౄన్సువిదత్రాఁ౽ అవిత్సీతి ద్వితీయాం శంసతి ।
బర్హిషదో యే స్వధయా సుతస్యేతేతత్థ హ ఏషాం ప్రియం ధామ । యద్బ
ర్హిషద ఇతి ప్రియేణైవైనాన్త్స్వేన ధామ్నా సమర్ధయతి । ప్రియేణ ధామ్నా
సమృధ్యతే య ఏవం వేద । ఇదం పితృభ్యో నమో అస్త్వద్యేతి నమస్కార
వతీమంతతః శంసతి । తస్మాదంతతః పితృభ్యో నమస్క్రియతే । తదాహు
ర్వ్యాహావం పిత్ర్యాః శంసే 3 త్ అవ్యాహావా 3 ఇతి వ్యాహావమేవ
శంసేదసంస్థితం వై పిత్ర్యయజ్ఞస్య సాధ్వసంస్థితం వా ఏష పిత్ర్యయజ్ఞం సం
స్థాపయతి యో వ్యాహావం శంసతి । తస్మాద్వ్యాహావమేవ శంస్తవ్యం ॥
3-32 ॥ స్వాదుష్కిలాయం మధుమాఁ౽ ఉతాయమితీంద్రస్యైంద్రీ
రనుపానీయాః శంసత్యేతాభిర్వా ఇంద్రస్తృతీయసవనమన్వపిబత్తదనుపా
నీయానామనుపానీయాత్వం । మాధ్యంతీవ వైతర్హి దేవతాయ దేతా
హోతా శంసతి । తస్మాదేతాసు మద్వత్ప్రతిగీర్యం । యయోరోజసా స్క
భితా రజాంసీతి । వైష్ణువారుణీమృచం శంసతి । విష్ణుర్వై యజ్ఞస్య దురిష్టం
పాతి వరుణస్స్విష్టం తయోరుభయోరేవ శాంత్యై । విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి
ప్రవోచమితి వైష్ణవీం శంసతి । యథా వై మత్యమేవం యజ్ఞస్య విష్ణుస్త
ద్యథా దుష్కృష్టం దుర్మతికృతం । సుకృష్టం సుమతీకృతం కుర్వన్నియా
దేవమేవైతద్యజ్ఞస్య దుష్టుతం దుఃశస్తం । సుష్టుతం సుశస్తం కుర్వన్నేతియ
దేతాం హోతా శంసతి । తంతుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహీతి ప్రాజాప
త్యాం శంసతి ప్రజా వై తంతుః ప్రజామేవాస్మా ఏతత్సంతనోతి । జ్యోతి
ష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతానీతి దేవయానా వై జ్యోతిష్మంతః పంథాన
స్తానేవాస్మా ఏతద్వితనోత్యనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జన

యాదైవ్య(ం)జనమిత్యేవై[illegible]తన్మనోః ప్రజయాసంతనోతి । ప్రజాత్యై ప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్య ఏవంవేద । ఏవాన ఇంద్రోమఘవావిరప్శీత్యుత్తమయాపరిదధాతీయంవా ఇంద్రోమఘవావిరప్శీ । కరత్సత్యాచర్షణీధృదనర్వేతీయం వైసత్యాచర్షణీధృతనర్వా । త్వంరాజాజనుషాం ధేహ్యస్మే ఇతీయంవై రాజాజనుషా మధిశ్రవోమాహినం యజ్జరిత్ర ఇతీయం వైమాహినంయజ్ఞశ్రవో యజమానోజరితా। యజమానాయైవైతామాశిషమాశాస్తే । తదుపస్పృశంభూమిపరిద ధ్యాత్తథ్యస్యామేవ యజ్ఞంసంభరతి । తస్యామేవైనంతదంతతః ప్రతిష్ఠాపయతి । అగ్నేమరుద్భిః శుభయద్భిః ఋక్వభిరిత్యాగ్ని మారుతముక్థం శస్త్వాగ్ని మారుత్యాయజతి యథాభాగం తద్దేవతాః ప్రీణాతి ప్రీణాతి ॥ 3 - 3౮ ॥ త్రీణిహవైయజ్ఞేక్రియంతే । జగ్ధంగీర్ణంవాంతం । తద్ధై తదేవజగ్ధంయదాశంసమానమార్త్విజ్యంకారయత । ఉతవామేదద్యాదుత వామావృణీతేతి తత్తత్పరాజేవ యథాజగ్ధంనహైవతద్యజమానంభునక్త్యథహైతదేవగీర్ణంయద్భిభ్యదార్త్విజ్యంకారయత ।। ఉతవామానబాధేతేత వామేన యజ్ఞవేశసంకుర్యాదితి తత్తత్పరాజేవయథాగీర్ణం । నహైవతద్యజమానంభునక్త్యథహైతదేవవాంతం యదభిశస్యమాన మార్త్విజ్యంకారయతే । యథాహవాఇదంవాంతాన్మనుష్యాబీభత్సంత । ఏవంతస్మాద్దేవాస్తత్తత్పరాజేవ యథావాంతంనహైవ తద్యజమానం భునక్తిసఏతేషాం త్రయాణాం మాశాంనేయాత్తం యద్యేతేషాంత్రయాణామేకం చిదకాఘమభ్యాభవేత్తస్యాస్తివామదేవ్యస్యస్తోత్రే ప్రాయశ్చిత్తిరిదంవా ఇదం నామదేవ్యం । యజమానలోకోఽమృతలోకః । స్వర్గోలోకస్తత్ । త్రిభిరక్షరైర్న్యూనం । తస్యస్తోత్ర ఉపసృప్యత ।। త్రేధాత్మానంవిగృహ్ణీయాత్పురుష ఇతిసఏతేషులోకేష్వాత్మానం దధాత్యస్మిన్ యజమానలోకేస్మిన్నమృతలోకేస్మిన్ స్వర్గే లోకేస సర్వాందురిష్టి మత్యేత్యపి యదిసమృత్థా ఇవఋత్విజఃస్యురితి హస్మాహాథహైతజ్జపేదేవేతి॥3-౮౬॥

చతుర్థారణ్యకం ప్రా. థః.

విదామఘవన్విదాగాతు మనుశంసిషోదిశః । శిక్షాశచీనాంపతే పూర్వీణాంపురూవసో ॥ అభిష్టృమభిష్టిభిః ప్రచేతనప్రచేతయ । ఇంద్రద్యుమ్నాయనఇషఏవాహిశక్రః । రాయేవాజాయవజ్రివశ్శవిష్ఠవజ్రిన్నృంజసే । మంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజస ఆయాహిపిబమత్స్వ । విదారాయస్సువీర్యంభువోవాజానాంపతిర్వశాం అను । మంహిష్ఠవజ్రిన్నృంసే యశ్శవిష్ఠశ్శూరాణాం । యోమంహిష్ఠోమఘోనాంచికిత్వోఅభినోనయ । ఇంద్రోవిదేతముస్తుషేవశీహిశక్రః । తమూతయేహవామహే జేతారమపరాజితం । సనఃపర్షదతిద్విషః । క్రతుశ్ఛందఋతంబృహత్ । ఇంద్రంధనస్యసాతయేహవామహే జేతారమపరాజితం । సనఃపర్షదతిద్విషస్సనః పర్షదతిస్రిధః । పూర్వస్యయత్తే అద్రివస్సుమ్న ఆధేహినోవసో । పూర్తిశ్శవిష్ఠశస్యత ఈశేహిశక్రః । నూనంతన్నవ్యంసన్యసేప్రభోజనస్యవృత్రహన్ । సమస్యేషుబ్రవావహైశూరోయోగోషుగచ్ఛతి । సఖాసుశేవోఅద్వయాః । ఏవాహ్యేవైవాహ్యగ్నా 3 ఇ ॥ ఏవాహ్యేవైవాహీం 3 ద్రం॥ ఏవాహ్యేవైవాహివిష్ణో 3 ఉ॥ ఏవాహ్యేవైవాహిపూష 3 న్॥ ఏవాహ్యేవైవాహిదేవా 3 ః ॥ ఏవాహిశక్రోవశీహిశక్రోవశాం అను॥ ఆయోమన్యాయమన్యవ ఉపోమన్యాయమన్యవే ॥ ఉపేహివిశ్వధ విదామఘవన్విదో 30 ॥ చతుర్థారణ్యకం॥

అధిక్రమణమంత్రాస్సంపూర్ణాః.

(3) యజ్ఞోపవీత ధారణ ప్రయోగః.

కేశవాయ స్వాహా........శ్రీకృష్ణాయనమః ॥ పృథివ్యాః మేరో పృష్ఠఋషిః...ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ + + శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం। ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధ పురుషార్థఫలావాప్త్యర్థం। నూతనయజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతేత్యస్య మంత్రస్య పరమేష్ఠిపరబ్రహ్మర్షిః। పరమాత్మాదేవతా। త్రైష్టుబ్గాయత్రీచ్ఛందః। యజ్ఞోపవీతధారణే వినియోగః॥

ఓం యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ ॥ ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ పునరాచమ్య॥ కేశవాయ స్వాహా......శ్రీకృష్ణాయనమః॥

ఇట్లు ప్రతియజ్ఞోపవీతమునకును ఆచమనముజేసి మంత్రము చెప్పి కుడిబాహువు యెత్తితద్వారాసవ్యబాహువుపైన అనగా యెడమబాహువునందు యజ్ఞోపవీతమును ధరించవలయును తుదప తిరిగి యాచమనము జేయవలెను ఒకటికంటె యెక్కువ యజ్ఞోపవీతములను ధరించునపుడు ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, పంచమ, యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ అనిసంకల్పముజేయవలెను. మంత్రపఠనసమయములో కుడిబాహువెత్తి శరీరమునంటకుండ యజ్ఞోపవీతమును పట్టియుంచి మంత్రాంతమందు ధరించవలెను.

పరిషేచనక్రమః.

ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యన్నం గాయత్ర్యా ప్రోక్షేత్ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి॥ అహని। ఋతంసత్యేన పరిషించామి॥ రాత్రౌ ఇతిపర్యుక్ష్య॥

అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇత్యుదకంప్రాశ్య ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా। ఓంఅపానాయస్వాహా। ఓంవ్యానాయస్వాహా। ఓం

ఉద్గానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా ॥ ఇతి కిఞ్చిత్కించిదన్న కణాన్ ప్రాశయేత్ ॥ ఉత్తరాపోశనమ్॥

భోజనాంతే॥ అమృతాపిధానమసి ॥ ఇత్యుదకం ప్రాశయేత్ ॥

శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం । అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥ ఇత్యుదక శేషం దక్షిణభాగేవిసృజేత్ ॥

ఇతి పరిషేచనం సమాప్తః,

ఋగ్వేదాబ్దికధర్మా



శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం ।
కర్తాకుర్వీత పూర్వేద్యుర్భోక్తాచైవపరేఽహని॥ ౧॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తలంటికొనుట, గోళ్లుతీసికొనుట, వపనముచేయించు కొనుట, యీకృత్యములు ఆబ్దికమునకు పూర్వదినమందు కర్తచేయవలయుననియు ఆబ్దికమునకు పరదినమందు భోక్తచేయవలయుననియు చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఆమశ్రాద్ధంతుపూర్వాహ్ణే ఏకోద్దిష్టంతుమధ్యమే ।
పార్వణంచాపరాహ్ణే: స్యాత్ప్రాతర్వృద్ధినిమిత్తకమ్॥ ౨॥

తా॥ ఆమశ్రాద్ధము పూర్వాహ్ణమునందు (అనగా రెండుజాములకు పూర్వము) జేయవలయును. ఏకోదిష్టము మధ్యాహ్నకాలంబున జేయవలయును. అన్నముచే నాచరింపబడు ఆబ్దికములను రెండుజాములకుపైని జేయవలయును. అదియేవిధమనగా, అప్పుడుండు అహఃప్రమాణము నయిదుభాగములుచేసి రెండవభాగములో నామశ్రాద్ధము మూడవభాగములో ఏకోద్దిష్టము నాల్గవభాగములో నన్నశ్రాద్ధ మాచరింపవలయును, ఇట్లు ప్రాతఃకాలము మొదలు క్రమంబున వృద్ధి గా జెప్పఁబడినది.

శ్లో॥ మృతాహంచసపిండంచగయాశ్రాద్ధం మహాలయం ।
ఆపన్నోపినకుర్వీత శ్రాద్ధమామేనకర్హిచిత్ ॥ 3॥

తా॥ ప్రత్యాబ్దికము, సపిండీకరణము, గయాశ్రాద్ధము, మహాలయశ్రాద్ధము, యీ శ్రాద్ధములను తానెంత యాపత్తులోనుండినను ఆమపదార్థముచే చేయగూడదు. అన్న శ్రాద్ధముగా జేయవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనతాంబూలం క్షౌరాభ్యంగమభోజనం।
రత్యౌషధంపరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తావివర్జయేత్॥ ४॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తాంబూలము వేసికొనుట, క్షౌరము, అభ్యంగనము, భోజనముచేయకుండుట, సంభోగము, ఔషధము, ఇతరులయన్నము భుజించుట, యీ కృత్యములను శ్రాద్ధమును పెట్టుయజమానుండు ఆబ్దికదినంబున విడువవలయును.

శ్లో॥ పునర్భోజనమధ్వానం భారాధ్యయనసంగమం।
దానంప్రతిగ్రహం హోమం శ్రాద్ధభోక్తాష్టవర్జయేత్॥ ౫॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానుండునట్టి పురుషుండు శ్రాద్ధదినమునందు రెండవసారి భుజించుట, మార్గంబుననడచుట, బరువుమోయుట, అధ్యయనముజేయుట, సంభోగము, దానమిచ్చుట, దానముపుచ్చుకొనుట, హోమముజేయుట, ఈయెనిమిది కృత్యములను విడువవలయును.

శ్లో॥ ముక్తకచ్ఛాతు యానారీముక్తకేశితథైవచ।
హసంతీపచతిశ్రాద్ధేనిరాశాః పితరోగతాః॥ ౬॥

తా॥ స్త్రీవస్త్రవిహీనముగాగాని తలవెండ్రుకలను ముడివేసికొనకగాని నవ్వుచుగాని వంటజేసినయెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్లిపోదురు.

శ్లో॥ ఆమంత్రితస్తుయో విప్రోభోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి।
నరకానాంశతం ప్రాప్యచండాలేష్వభిజాయతే॥ ౭॥

తా॥ ఏబ్రాహ్మణుండు శ్రాద్ధమునకు భోక్తగానియమింపబడి తిరిగి మఱియొక ప్రదేశమునకు భుజించుటకు వెళ్లునో అట్టివాడు నూఱునరకములననుభవించి పిమ్మటచండాలవంశమునందు బుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రణంకారయిత్వా నివారయతియోద్విజం।
బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతి శూద్రయోనౌచజాయతే॥ ౮॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయొక బ్రాహ్మణునిభోక్తగా నియమించి తిరిగి వద్దనిచెప్పినేని యతండు బ్రహ్మహత్యాదోషమునుబొంది జన్మాంతరంబున శూద్రవంశమునందుబుట్టును.

శ్లో॥ నిమన్త్రితశ్చరస్యైవ కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధవిలంబనం।
చిరకాలం భవేద్ద్రోహీ పచ్యతే నరకాగ్నినా॥ ౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగా నియమింపఁబడినవాడు స్వార్థముగా నిరుకుచు చాల సేపు యాలస్యము జేసినయెడల అట్టివాడు ద్రోహముచేసినవాడై నరకమందైనయగ్నిచే దహింపఁబడును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేగ్రాహ్యస్త్రయస్సాగ్రాః కుశాస్స్యుష్షోడశాంగుళాః।
ద్విమూలమేకతః కుర్యాత్పవిత్రం చాగ్రమేకతః॥ ౧౦॥
ద్వ్యంగుళం మూలవలయం గ్రంథిరేకాంగుళం తథా।
చతురంగుళమగ్రం స్యాత్పవిత్రస్య ప్రమాణకం॥ ౧౧॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందుపవిత్రము నిమిత్తము పదియాఱంగుళములుపొడవుగల మూడు దర్భలను తీసికొని వానిలో రెండుదర్భల మొదళ్ళు యొకప్రక్కకు నొకదర్భయొక్క మొదలు మఱియొకప్రక్కకునుండులాగున సమయముగానుంచి ముడిఒక యంగుళము పొడవుండునట్లుగాను ముడిక్రిందవలయము రెండంగుళములుండునట్లుగాను ముడిపైని కొనలు నాలుగంగుళములు పొడవుండునట్లుగాను పవిత్రము కట్టవలయును.

శ్లో॥ సంకల్పాదౌచ యేదర్భాస్త్యాజ్యా విప్రాంఘ్రిశోధనే।
అర్చనాదౌ ధృతా యేచ త్యాజ్యాశ్శ్రాద్ధవిసర్జనే॥ ౧౨॥
త్యాగేషట్సుపవిత్రాణి యజుషాం శ్రాద్ధకర్మణి।
బహ్వృచానాం ద్వయోశ్చైవ విధిరేష ఉదాహృతః॥ ౧౩॥

తా॥ శ్రాద్ధమును ప్రారంభించుటకు సంకల్పము జేయునప్పుడు ధరించిన దర్భలను బ్రాహ్మణపాదప్రక్షాళనము జేసిన పిమ్మట విడిచిపెట్టవలయును పిమ్మట అర్చనజేయుటకు ముందుగా ధరించినదర్భలను శ్రాద్ధాంతమునందు విడువవలయును ఈదర్భల విసర్జన విషయమైయజుర్వేదులకు నారుస్థలములు చెప్పిరి. ఋగ్వేదులకు రెండుస్థలములనియు చెప్పుదురు. వీనివిషయమై నాచే వ్రాయఁబడిన యాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁ జూడదగును.

శ్లో॥ ప్రథమాబ్దే పంచదర్భైః ప్రత్యబ్దే సప్తభిస్తథా।
తీర్థే మహాలయే చైవ నవదర్భైస్తు కూర్చకః॥ ౧౪॥

తా॥ మొదటిసంవత్సరమున యాబ్దికమునందు అయిదుదర్భలచేతను అటుపిమ్మట ప్రతిసంవత్సరమున పెట్టబడు ఆబ్దికమున యేడుదర్భలచేతను తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయములయందు తొమ్మిదిదర్భలచేతను కూర్చను కట్టవలయును.

శ్లో॥ తిల[illegible]కుర్యాదుపస్థానం దేవతాభ్యఇతిక్రమాత్ ।
నమఇత్యాదిభిర్మంత్రైస్సవ్యేనైవద్విజస్తుతౌ॥ ౧౫॥

తా॥ "దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ" అనియు "నమస్స్వధాయైస్వాహాయై" అనునట్టి మంత్రములచే బ్రాహ్మణస్తోత్రమును జేయునప్పుడు నిలుచుండి సవ్యముగానే ప్రార్థనమును జేయవలయును.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యాసంకల్పః క్షణశ్చాఽక్షయ్యకర్మచ।
షష్ఠ్యా వాస్యాచ్చతుర్థ్యావా సనదానంద్విజాతయే॥ ౧౬॥
ద్వితీయయాఽవాహనంస్యాద్ద్విభక్తిస్తుచతుర్థికా ।
అన్నదానేపిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచనే ॥ ౧౭॥
పిండదానేతుసంబుద్ధ్యేచత్వేత్యాదితఃపురా।
తతఃపరంచతుర్థీచేత్యుభయంసర్వసమ్మతం॥ ౧౮॥
శేషాణిసర్వకర్మాణి సంబుద్ధ్యంతేయథాక్రమమ్।
ఇదంతేవాఇదంవోవా ప్రయుక్త్యైవసమాచరేత్॥ ౧౯॥

తా॥ సంకల్పము, క్షణమునిచ్చుట, అక్షయ్యమునుడువుట, ఇవి షష్ఠీవిభక్తిపూర్వకముగా నాచరింపవలయును. షష్ఠీవిభక్తిగాని, చతుర్థీవిభక్తిగాని యాసనమునిచ్చునప్పుడు చెప్పవలయును. ద్వితీయావిభక్తిజెప్పి యావాహనమునుజేయవలయును. అన్నమును త్యక్తముజేయునపుడు చతుర్థీవిభక్తిచెప్పవలయును. పిండములపూజించునపుడు స్వధాస్వస్తులను చెప్పునపుడు సంబోధనము చెప్పవలయును. పిండప్రదానసమయంబున "యేచత్వామను" అను వాక్యమునకు పూర్వముసంబోధనయు నటుపిమ్మట చతుర్థీవిభక్తియు జెప్పవలయునని పెద్దలందరి యభిప్రాయమైయున్నది. మఱియు నింక మిగిలిన సమస్తక్రియలు సంబోధనయే చెప్పవలయును. 'ఇదంతే' అని గాని 'ఇదంవో' అనిగాని యెచ్చట యెట్లుపయోగించునో యావిధముగా ప్రయోగింపఁదగును.

శ్లో॥ అన్నదానేవిశేషస్స్యాదాదౌసంబుద్ధిరుచ్యతే।
ప్రథమాంతేచతుర్థీస్యాద్యథాలింగంవిభక్తితః॥ ౨౦॥
విభక్తిలింగాన్యజ్ఞాత్వా శ్రాద్ధంయదిసమాచరేత్।
హవ్యందేవానగృహ్ణంతి కవ్యంచపితరస్తథా॥ ౨౧॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తమును జేయునపుడు మొదటసంబోధనయు పిమ్మట ప్రథమావిభక్తియు తర్వాత చతుర్థీవిభక్తియునని విశేషముకలదు గాన ఆయాలింగములు

ననుసరించి విభక్తులను చెప్పవలయును. విభక్తియ్యర్లింగములను దెలిసికొనక శ్రాద్ధమాచరించెనేని హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును పితృదేవతలు గ్రహింపరు.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధేదక్షక్రతూ సంకీర్త్యావైశ్వదేవకౌ।
నాందీముఖేసత్యవసూ సాపిండ్యేకాలకామకౌ॥ ౨౨॥
పురూరవార్ద్రవౌచైతౌ పార్వణేసముదాహృతౌ।
హేమశ్రాద్ధేధనురుచీ తీర్థేధురివిలోచనౌ॥ ౨౩॥
ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ।
ప్రేతశ్రాద్ధంసోదకుంభం నిత్యశ్రాద్ధమదైవికం।
ఏకోద్దిష్టంపురాణంతు సదైవమితిచస్మృతమ్॥ ౨౪॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధములయందు దక్షుడు, క్రతు, వులనియు నాందీ శ్రాద్ధమునందు సత్య, వసు, వులనియు సపిండీకరణమునకాల, కాముడు, లనియు ప్రత్యాబ్దికమునందు పురూరవ, ఆర్ద్రవులనియు హిరణ్యశ్రాద్ధంబున ధను, రుచు, లనియు తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధురివిలోచను, లనియు ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుఁడు,అనియు విశ్వేదేవతులు పదముగ్గురుగా నేర్పడియుండిరి. ప్రేతశ్రాద్ధము జలకుంభసహితముగాను, నిత్యశ్రాద్ధము విశ్వేదేవ రహితముగాను, ఏకోద్దిష్టము విశ్వేదేవసహితముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ సంబంధంప్రథమంబ్రూయా న్నామగోత్రమనంతరం।
పశ్చాద్రూపంవిజానీయా త్క్రమఏషసనాతనః॥ ౨౫॥

తా॥ ముందుగా సంబంధమును చెప్పవలయును. పిమ్మట పేరును తర్వాత గోత్రమును అనంతరము రూపము నీప్రకారము క్రమముగా జెప్పవలయునని పూర్వాచారమైయున్నది.

శ్లో॥ శర్మేతిబ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతిక్షత్రసంశ్రయం।
గుప్తదాసాత్మకంనామ ప్రశస్తంవైశ్యశూద్రయోః॥ ౨౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణునకు శర్మఅనియు క్షత్రియునకు వర్మఅనియు వైశ్యులకు గుప్త అనియు శూద్రులకు దాసఅనియు ఆబ్దికంబులయందు, వారివారి విధ్యుక్తప్రకారం జరుపుకొనదగును.

శ్లో॥ సంకల్పేచాసనేపాద్యే పిండేచాచ్ఛాదనేక్షణే।
అన్నేచావాహనాక్షయ్యే తైలేస్యాదంజనేపిచ॥
సంబంధనామగోత్రాణి రూపాన్యేవానువాదయేత్॥ ౨౭॥

తా॥ (సం)కల్పమునందు ఆసనమునందు పాద్యమునందు పిండప్రదానమునందు అచ్ఛాదమునందు తృణమునందు అన్నమును త్యక్తము జేయునపుడు ఆవాహనమునందు అక్షయ్యోక్తియందు తిలాంజనమునందు సంబంధము నామము గోత్రము రూపమును జెప్పవలయును.

శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రందేవానాం మండలంచతురశ్రమం।
అరత్నిమాత్రంపిత్రర్థం ద్వయోర్మధ్యేషడంగుళమ్॥ ౨౮॥

తా॥ విశ్వేదేవతలకు పాదప్రక్షాళనజేయునట్టి మండలము సమయముగా చతురశ్రముగాను లాడిలెడుపాదవు అంతియే, వెడల్పునుండునట్లుగాను పితృదేవతల గురించిన మండలము గుండ్రముగాను జానెడు విశాలముగలదిగాను। ఈ రెండు మండలముల మధ్య నారంగుళముల వ్యవధియుండునట్లుగాను జేయవలయును.

శ్లో॥ వివాహోత్సవయజ్ఞేషు శ్రాద్ధేచైవతుసర్వదా।
విప్రాణాముపవిష్టానాం పాదాప్రక్షాలయేద్బుధః॥ ౨౯॥

తా॥ వివాహమునందు మతియొక వైభవములందు యజ్ఞములయందు శ్రాద్ధములయందును బ్రాహ్మణులను కూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనమును జేయవలయును.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేదేశే బ్రాహ్మణేష్వాగతేషుచ।
తత్రైవంవిస్రజేత్పాద్యం క్షాలనంమండలోపరి॥ 30॥

తా॥ మండలములకు పడమటిప్రదేశమునకు బ్రాహ్మణులను రప్పించి పాద్యమును విడిచి పిమ్మట మండలముపైని పాదములుండునట్లుజేసి పాదప్రక్షాలనము జేయవలయును

శ్లో॥ మండలాత్పూర్వతోదేవైః పితృభిశ్చోత్తరే।
కర్త్రాచైవతుఈశాన్యా మేవమాచమనంస్మృతమ్॥ 3౧॥

తా॥ మండలమునకు తూర్పుభాగంబున విశ్వేదేవులును మండలమునకు నుత్తర భాగంబున పితృదేవతలును ఈశాన్యభాగంబున యజమానియును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును.

శ్లో॥ స్వాగతంస్వస్తివచనం దక్షిణాచప్రదక్షిణం।
గోత్రవాదనమర్ఘ్యంచ షడేతాన్యుపవీతినా॥ 3౨॥

తా॥ స్వాగతము, స్వస్తిపలుకుట, దక్షిణనిచ్చుట, ప్రదక్షిణముజేయుట, గోత్రమునుచ్చరించుట, అర్ఘ్యమునిచ్చుట, ఈయారును పితృస్థానమునందును సవ్యముగాజేయాచరింతవలయును.

శ్లో॥ నిపాత్యదక్షిణంజాను దేవాన్పరిచరేత్సదా।
పితౄణాంపరిచర్యాతు వామజానునిపాతనాత్॥ 33॥
ప్రదక్షిణంతుదేవానాం పితౄణామప్రదక్షిణం।
పితౄణాంద్విగుణాభుగ్నాః దర్భాదైవేఋజత్వగాః॥
దైవేతూదఙ్ముఖఃకర్తా పిత్రేస్యాద్దక్షిణాముఖః॥ 34॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమందుజేయఁదగినక్రియలను కుడిమోకాలునువంచియు ప్రదక్షిణమగునట్లుగా నాచరింపవలయును. పితృస్థానమునందు జేయఁదగినక్రియలను ఎడమమోకాలునువంచి యప్రదక్షిణమగునట్లుగా జేయవలయును. పితృస్థానమం దుపయోగింపబడు దర్భలుద్విగుణముగాను వంచబడియుండునట్లుగాను, విశ్వేదేవస్థా నమందుపయోగింపఁబడు దర్భలు తిన్నగానుండునట్లును జేయవలయును. విశ్వేదేవస్థానమునందు పూజాదికమాచరించునపుడు త్తరముఖంబుగాను పితృస్థానమునందుండునపుడు దక్షిణాభిముఖుఁడుగాను కర్తకూర్చుండవలయును.

శ్లో॥ ద్వాభ్యామేవతుపర్ణాభ్యా మర్ఘ్యపాత్రాణిపైతృకే।
సపిండీకరణేప్రేత కార్యేష్వేకేనచైవహి॥ 35॥

తా॥ ఆబ్దికాదులయందు నర్ఘ్యపాత్రములను రెండుయాకులచేత చేర్పరచవలయును. సపిండీకరణమునందు మఱియు నితరములగు ప్రేతకార్యములందు నొక్కొక్కయాకుతోనే యర్ఘ్యపాత్రముల నేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ పవిత్రమంగుళౌకృత్వా నదద్యాద్గంధలేపనం।
దీయతేయదిమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥ 36॥

తా॥ పవిత్రమును వ్రేలియందుంచికొని గంధము నియ్యకూడదు. అట్లు తెలియక యిచ్చెనేని రౌరవమను నరకమును బొందును.

శ్లో॥ స్వధార్ఘ్యస్వస్తిసంపన్న గంధపుష్పతిలేషుచ।
ధూపదీపాదిదానేషు నామధేయాదినేష్యతే॥ 37॥

తా॥ స్వధా, అర్ఘ్య, స్వస్తి, సంపన్న, గంధ, పుష్ప, తిలలు, ఇత్యాదిప్రదేశములయందును ధూపము దీపము మొదలగునవి యిచ్చు సమయంబునను నామధేయము చెప్పనగత్యములేదు.

శ్లో॥ వాసాంసి వాససీవాపి యోనదద్యాన్స్మృతేహాని।
పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నాఏవనసంశయః॥ 38॥

తా॥ [illegible] వస్త్రములను [illegible] రెండువస్త్రములనుగాని లేక యొకవస్త్రమును గాని యాబ్దిక దినంబున భోక్తలకు నివ్వకుండిన యాతని పితృదేవతలు సంవత్సరపర్యంతము దిగంబరులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄన్సత్కృత్య వాసోభి ర్దద్యాద్యజ్ఞోపవీతకం।
యజ్ఞోపవీత దానేన వినా శ్రాద్ధంతునిష్ఫలమ్॥   ౩౯॥

తా॥ పితృదేవతులను మొదట వస్త్రములనిచ్చి పూజించి పిమ్మట యజ్ఞోపవీతము నియ్యవలయును. యజ్ఞోపవీతముల నియ్యకుండినేని యాశ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ కుర్వీతభోజనార్థంహి మండలానియథాక్రమం।
దైవికేచతురశ్రంతు పిత్రేవృత్తాసియత్నతః॥   ౪౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణభోజనము నిమిత్తమై వారివారికి చెప్పఁబడినరీతిగా మండలములను విశ్వేదేవస్థానమునందు చతురశ్రమముగాను పితృస్థానమునందు గుండ్రముగా నేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ క్షిపేద్దైవేయవాన్దర్భాన్ పైతృకేసకుశాన్తిలాన్।
మండలేదైవికేపాత్రే సౌవర్ణేరజతేన్యథా॥   ౪౧॥
తదభావేసుపర్ణాని భాజనానిన్యసేదథ॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు యవలను దర్భలను చల్లవలయుననియు పితృస్థానమునందు తిలసహితముగా దర్భలనుజల్లవలయుననియు చెప్పఁబడెను. విశ్వేదేవస్థానమునందు బంగారపు పాత్రయును, పితృస్థానమునందు వెండిపాత్రయును, మండలముల యందుంచవలయును. అవి సంభవించని పక్షంబున యోగ్యములగు యాకులతో కుట్టబడిన విస్తళ్ల నుంచవలయును.

శ్లో॥ ఆగ్నేయాదిపరిస్తీర్య పితృపూర్వంతిలోదకైః।
కుశైస్తిలైర్భస్మనాద్భి ర్మధ్యేమధ్యేజలేనతు॥   ౪౨॥
కరశుద్ధింతతఃకుర్యా త్తన్తోయంమండలేక్షిపేత్॥

తా॥ పాత్రములనుంచుటకు ముందుగా స్థలశుద్ధి జేయవలయును. అప్పుడు పితృస్థానమునందు ముందుగా ఆగ్నేయదిక్కు మొదలుపెట్టి దర్భలు తిలలు భస్మమొదలగు వానితోగూడను జలమునుజల్లి స్థలశుద్ధిజేసి పిమ్మట జలముతో హస్తమును కడిగికొని యాజలమును పాదప్రక్షాళనముజేయఁబడిన మండలందు విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ దైవేవాయువ్యమారభ్య పరిషించేజ్జలేనచ।
కుశైఃపాత్రయుశ్చైవ భస్మనాకరశోధనమ్॥ ౪౩॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు వాయువ్యదిక్కు మొదలిడి స్థలశోధనచేయుచుజలము దర్భలు యవలు మొదలగువానిని జల్లి శుద్ధి జేసి భస్మముతో కరశుద్ధి జేసి కొనవలెను.

శ్లో॥ అకృత్వాభస్మమర్యాదాం నకుర్యాత్పాణిశోధనం।
అసురంతద్భవేచ్ఛ్రాద్ధం పితౄణాంనోపతిష్ఠతే॥ ౪౪॥

తా॥ భస్మసహితముగా జలములో హస్తశుద్ధిని జేసికొననియెడల శ్రాద్ధము రాక్షస శ్రాద్ధమని చెప్పఁబడును. పితృదేవతలును తృప్తినొందరు.

శ్లో॥ అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యు ర్మాసిమాస్యథపార్వణం।
కామ్యమాభ్యుదయోష్టమ్యా మేకోద్దిష్టమథాష్టమమ్॥ ౪౫॥

తా॥ ప్రతిమాసంబునను పార్వణ శ్రాద్ధమునాచరింపవలయును. పూర్వదినమందు అష్టకాశ్రాద్ధము నాచరింపవలయును అష్టమియందున కామ్యంబు నభ్యుదయకరమైన శ్రాద్ధము నాచరింపవలయును. యెనిమిదవదియేకోద్దిష్టముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ చతుర్ష్వాద్యేషుసాగ్నీనాం వహ్నౌహోమోవిధీయతే।
పిత్ర్యబ్రాహ్మణహస్తేస్యా దుత్తరేషుచతుర్ష్వపి॥ ౪౬॥

తా॥ అగ్నిహోత్రములుగలవారు అష్టకాశ్రాద్ధములలో మొదటినాలుగు శ్రాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రములో హోమముజేయవలయును. మిగిలిననాలుగు శ్రాద్ధములయందు పితృస్థానమందు నియమింపఁబడిన బ్రాహ్మణ హస్తమునందు హోమముజేయవలయును. (అనఁగా హస్తమందుంచవలెను. ఋగ్వేదులు)

శ్లో॥ ప్రేతకార్యేషుసర్వేషు సపిండీకరణేతథా।
పాణావేవతుహోమంస్యా దన్యత్రాగ్నౌకరేపివా॥ ౪౭॥

తా॥ అన్నివిధములగు ప్రేతకృత్యములందును సపిండీకరణమునందును హస్తమునందేహోమముజేయవలయును. ఇతరశ్రాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రంబునగాని హస్తమునందుగాని హోమముజేయఁదగును.

శ్లో॥ అనగ్నికస్సదారశ్చే దగ్నౌకర్మపితుఃకరే।
వైశ్వదేవకరేకుర్యా ద్బ్రాహ్మాచార్యకళత్రకః॥ ౪౮॥

తా॥ భార్యాగ్నిలేనివాడు, భార్యగలవాడునైనవాడు అగ్నిహోత్రమునందు చేయదగిన క్రియలు పితృస్థాన నిమంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముచేయవలయును. బ్రహ్మచారియు భార్యావిహీనుఁడును విశ్వేదేవస్థాన నిమంత్రితుడగు బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముచేయవలయును.

శ్లో॥ అనగ్నిర్బ్రహ్మచారీచ శ్రాద్ధంకుర్వీతపార్వణం।
పితృభిస్సమనుజ్ఞాతో వైశ్వదేవేతుహూయతే॥ ౬౯॥
హుత్వాదేవకరేనగ్నిశ్శేషంపిత్ర్యేషునిక్షిపేత్।
సహిస్మృతాశ్శేషభాజో విశ్వేదేవాఃపురాణగైః॥ ౭౦॥

తా॥ అగ్నిహోత్రములేనివాడును బ్రహ్మచారియునగువాడు శ్రాద్ధమును పార్వణయుక్తముగా నాచరింపుచు పితృస్థానీయభోక్తచేననుజ్ఞనుబొంది విశ్వేదేవస్థానమందుండిన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముచేయవలయును. ఇట్లుభార్యాగ్ని లేనివాడు విశ్వేదేవునిహస్తమునందు హోమముచేసి మిగిలినది పితృపాత్రయందుంచవలయును. ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు శేషమునకు విశ్వేదేవతలు పొందతగినవారుకారనిచెప్పిరి.

శ్లో॥ కుశైరాజ్యంగృహీత్వాతు మూర్ధానందివఇత్స్మృచా।
దైవపూర్వాణిపర్ణాని భాజనాన్యభిఘారయేత్॥ ౭౧॥

తా॥ ఆజ్యములో దర్భలనుముంచి "మూర్ధానందివ" అను మంత్రము నుచ్చరింపుచు పాత్రాభిఘారము ముందు విశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందును చేయవలయును.

శ్లో॥ ఆమాస్వీత్యాదికాన్మంత్రాన్ సూక్తానిచజపన్స్వయం।
సవ్యేనైవతతోన్నాదివిధినాపరివేషయేత్॥ ౭౨॥

తా॥ "ఆమాసు" ఈమొదలగు మంత్రములను సూక్తములను జదువుచు తాను సవ్యముగా నన్నము మొదలగువానిని యథావిధిగా నుంచవలయును.

శ్లో॥ అన్నంచపాయసంభక్ష్యం ఘృతంచవ్యంజనాదికం।
సూపమంత్రేప్రదాతవ్యం సర్వంస్యాద్దేవపూర్వకమ్॥ ౭౩॥

తా॥ ముందుగా నన్నమును పిమ్మట పాయసము భక్ష్యములు నెయ్యి కూరలు మొదలగునవి చివరకు సూపమునుంచవలయును. ముందువిశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందు నుంచవలయును.

శ్లో॥ పత్నీ వాప్యథవాపుత్రశ్శిష్యోవా పరివేషయేత్ ।
శాకాదీన్ పురతోస్థాప్య భక్ష్యంభోజ్యంచ వామతః॥ ౫౪॥
మధ్యేచాన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణేఘృతపాయసం।
నాపవిత్రేణహస్తేన నచైకేనవినాకుశమ్॥ ౫౬॥
నాయసేనైవపాత్రేణ శ్రాద్ధేషుపరివేషయేత్ ।

తా॥ తానుగాని, తనభార్యగాని, కుమారుఁడుగాని, శిష్యుఁడుగాని భోజనపదార్థముల నుంచవలయును. కూరలను ముందరను భక్ష్యములు భోజ్యములను ఎడమప్రక్కను నెయ్యి పరమాన్నము కుడిప్రక్కను నడుమ అన్నము నుంచవలయును. ఒక్కహస్తముతోగాని దర్భలులేకుండా రిక్తహస్తముతోగాని, యినుపపాత్రలతోగాని శ్రాద్ధములయందు పదార్థములను వడ్డించకూడదు.

శ్లో॥ అన్నప్రశంసాసూక్తాని కర్తావాన్యోపివాచయేత్ ।
యదిభోక్తాన్నసూక్తాని జపేచ్ఛ్రాద్ధంవినశ్యతి॥ ౫౬॥

తా॥ అన్నసూక్తములను కర్తగాని, యితరబ్రాహ్మణులుగాని, పఠించవలయునుగాని, శ్రాద్ధభోక్తలు పఠించగూడదు. అలాపఠించినయెడల శ్రాద్ధమువ్యర్థమగును.

శ్లో॥ నజపేయుర్ద్విజామంత్రా న్భోక్తారశ్శ్రాద్ధకర్మణి।
స్వాదోస్సూక్తంజపేయుస్తే నతుయద్వామదైవ్యకమ్॥ ౫౭॥

తా॥ శ్రాద్ధభోక్తలు శ్రాద్ధమందు మంత్రములను జదువగూడదు. స్వాదుసూక్తమునుమాత్రము పఠించవలయును.

శ్లో॥ ప్రేతశ్రాద్ధేసపిండేచ నజపేదన్నసూక్తకం।
తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే నజపేత్పితృసూక్తకమ్॥ ౫౮॥

తా॥ ప్రేతశ్రాద్ధమునందు సపిండీకరణమునందు అన్నసూక్తమును పఠింపగూడదు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను పఠింపఁగూడదు.

శ్లో॥ షోడశేమాసికేచైవ తీర్థేచైవసపిండకే।
నిత్యశ్రాద్ధోదకుంభేచ పితృసూక్తానివర్జయేత్॥ ౫౯॥

తా॥ షోడశమునందు మాసికమునందు తీర్థశ్రాద్ధమునందు సపిండీకరణమునందు నిత్యశ్రాద్ధమునందు ఉదకుంభశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను విడువవలయును.

శ్లో॥ కరశుద్ధిరపోశానం వికిరంపత్రివారణం।
చులికశ్చవిసర్గశ్చ షడేతేపితృపూర్వకాః॥ ౬౦॥

తా॥ హస్తోదకము, అపోశనము, వికిరాన్నము, పత్రివారణము, చులికము, విసర్జనము, ఈయారును పితృస్థానమునందు ముందుగా నాచరించి పిమ్మట విశ్వేదేవస్థానమునందు జేయవలయును.

శ్లో॥ చిత్రగుప్తబలిందద్యాన్న నిశిశ్రాద్ధకర్మణి।
యదికుర్యాత్సమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥ ౬౧॥

తా॥ రాత్రులయందు శ్రాద్ధమాచరించవలసినప్పుడు చిత్రగుప్త బలినియ్యగూడదు అజ్ఞానుడై యిచ్చినేని రౌరవమను నరకమును బొందును.

శ్లో॥ భుంజానాన్ శ్రావయేద్విప్రాన్ రక్షోహాన్ పితృలింగకాన్।
పురాణాదీనిమంత్రాణి విష్ణుసూక్తాన్ పితృస్తుతిం॥ ౬౨॥

తా॥ భోక్తలు భుజించుచుండగా రాక్షస పరిహారము కొఱకు పితృసూక్తములు విష్ణుసూక్తములు మంత్రములు పురాణములు మొదలగు వానిని పఠియించవలయును.

శ్లో॥ అధిశ్రవణహీనంతు శ్రాద్ధంకుర్వీతమూఢధీః।
తదన్నంచాసురైర్భుక్తం తద్రసంసురయాసమం॥ ౬౩॥

తా॥ అజ్ఞానుడై శ్రాద్ధమునందు అధిశ్రవణము పఠింపజేయకుండెనేని అట్టియన్నమును రాక్షసులు భుజియించుదురు ఆశ్రాద్ధమునందు కల్పింపబడిన రసములు కల్లుతో సమానమైనవి.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణైఃప్రోక్షయిత్వాన్నం గాయత్రీంసముదీరయేత్।
పరిషేచనమన్నస్య కారయేద్దేవపూర్వకమ్॥ ౬౪॥

తా॥ గాయత్రీమంత్రమును జదువుచు బ్రాహ్మణులన్నమును ప్రోక్షించవలయును అన్నపరిషేచనము విశ్వేదేవస్థానమునందు ముందుగా జేయవలయును.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రంత్రిపుండ్రంవా లలాటేయస్యదృశ్యతే।
కర్తుశ్చైవాథభోక్తుశ్చ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౫॥

తా॥ కర్తయొక్కగాని భోక్తయొక్కగాని ముఖమునందు ఊర్ధ్వపుండ్రముగాని త్రిపుండ్రముగాని యుండెనేని దానిని జూచి పితృదేవతలు శ్రాద్ధమును విడిచిపోవుదురు.

శ్లో॥ రంగవల్ల్యాంకృతాంరేఖాం స్కంధేమాలాంద్విజస్యచ।
లలాటేతిలకందృష్ట్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౬॥

తా॥ గృహమునందు రేఖలుగా నలంకరింపఁబడిన ముగ్గును, బ్రాహ్మణులయొక్క మూపునపుష్పమాలికను ముఖమునందు అలంకారమును జూచి పితృదేవతలు ఆశవదలి కొని వెళ్ళిపోవుదురు.

శ్లో॥ తులసీబిల్వపత్రంచ రక్తపుష్పాణికేతకీం।
జాజీదర్శనమాత్రేణ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౭॥

తా॥ తులసీదళములను మారేడుదళములను ఎఱ్ఱనిపుష్పములను మొగలిజాజిమొదలగు పుష్పములను జూచి నంతమాత్రముననే పితృదేతులాకారహితులై వెడలిపోదురు.

శ్లో॥ ఘంటానాదంవివాదంచ హుంకారంహాస్యరోదనే।
అవాచ్యవచనంశ్రుత్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౮॥

తా॥ ఘంటాధ్వనిని కలహమును హుంకారముమ పరిహాసవచనములను రోదనమును వచింపరాని మాటలను వినుటయును సంభవించెనేని పితృదేవతులాకారహితులై వెళ్ళిపోవుదురు.

శ్లో॥ భుక్తేయచ్ఛ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యదిపఙ్త్యాద్విజన్మనాం।
సయాతినరకంఘోరం పితృభిస్సహమజ్జతి॥ ౬౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమాచరించిన యాజమాని భోక్తలయొక్క సంపక్తిగాభుజించినయెడల వాడు వానిపితృదేవతులతోగూడ నరకమును పొందుమన్నాడు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధపఙ్త్తౌతుభుంజానో బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణంస్పృశేత్।
తదన్నమత్యజన్భుక్త్వా గాయత్ర్యష్టశతంజపేత్॥ ౭౦॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు పంక్తిలో బ్రాహ్మణులు భుజింపుచుండగా నొకబ్రాహ్మణుని మఱియొక బ్రాహ్మణుఁడుః స్పృశించినేని యప్పుడుండినయన్నమును విడిచిపెట్టక భుజించి పిమ్మట నష్టోత్తరశతగాయత్రీజప మాచరించవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రక్షాళ్యాన్యేనవారిణా।
భోజనాంతేనరస్స్నాత్వా గాయత్రీత్రిశతంజపేత్॥ ౭౧॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపదార్థముల స్పర్శకలిగినయెడల నితరమగు జలముచే కడిగికొని భోజనానంతరము స్నానముజేసి గాయత్రీమంత్రజపము మూడువందల పర్యాయములు జేయువలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ।
సర్వాన్నంపూర్వవత్తిష్ఠ్వా భోజయేత్తుద్విజోత్తమాన్॥ ౭౨॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజియించుచుండగా నన్యోన్యముచ్ఛిష్టము కలియుచుండగా నాయుచ్ఛిష్టపాత్రమును విసర్జించి తిరిగి మఱియొక విస్తరియుంచి దానిలో పూర్వము వలెనే సమస్తపదార్థములనుంచి యాబ్రాహ్మణుని భుజింపజేయవలయును.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్తుయశ్శ్రాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః।
వమేద్వాభోజనంప్రాప్తే ద్విజమన్యంతుభోజయేత్॥ ౭౩॥

తా॥ భోక్తగా నియమింపబడినవాడు మృతినొందినను లేకవానికి రోగముసంభవించినను లేక భుజింపుచుండగా నన్నము వెళ్ళిపోయినను మరియొక బ్రాహ్మణుని పిలచి శ్రాద్ధమాచరింపవలెను.

శ్లో॥ ద్విజాలాభేతుజ్వలనే హువేదితియమోబ్రవీత్॥ ౭౪॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు దొరకని పక్షమున నగ్నిహోత్రములో హోమము జేయవలయునని యముఁడుచెప్పెను.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్యవిప్రస్య భోజనేముఖనిస్సృతే।
తతోనలంసమాధాయ సర్పిషాచరుణాపివా॥ ౭౫॥
ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రై ర్హుత్వాద్వాత్రింశసంఖ్యయా।

తా॥ నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుఁడు వమనమును జేసికొనిన యెడల నగ్నిహోత్రమును స్థాపించి చరువునెయ్యి మొదలగువానితో హోమముజేసి పిమ్మట ప్రాణాది అయిదుమంత్రములచే ముప్పదిరెండుపర్యాయములు హోమమును జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేతు భుంజానోబ్రాహ్మణోవమేత్।
పునఃపాకాత్తుకర్తవ్యం పిండదానంయథావిధి॥ ౭౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు భుజియించుచుండగా పిండప్రదానము గావింపకమునుపు అన్నమును వెళ్లబోసికొనిన యెడల తిరిగిపాకముగావించి పిండప్రదానమును యథావిధిగా జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేపి పితాయదివమేత్తదా।
పునఃపాకంప్రకుర్వీత శ్రాద్ధంకుర్యాద్యథావిధి॥ ౭౭॥

తా॥ పిండప్రదానము జేయకపూర్వము పితృస్థానమందుండిన శ్రోత్రకు వమనము సంభవించినయెడల తిరిగిపాకముజేసి యధావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ పితృస్థానాంత్రయాణాంచ పితాచవమతేయది।
తద్దినేచోపవాసశ్చ పునశ్శ్రాద్ధంపరేహని॥ ౭౮॥

తా॥ పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన ముగ్గురిలో తండ్రికిగా నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుడు వమనముజేసికొనిన యెడల నాదినమందు కర్తయుపవాసముండి మరు నాడు యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితం।
అమావాస్యాదినియతం మాససంవత్సరాదృతే॥ ౭౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు ఆమశ్రాద్ధము జేయవచ్చును విఘ్నముసంభవించి తిరిగి పెట్టవలసివచ్చినప్పుడు అమావాస్యమాసము సంవత్సరము మొదలగు నియమములేవియులేవు.

శ్లో॥ సంక్రాంతిషువ్యతీపాతే యుగమన్వష్టకాసుచ।
పితాచేద్వమతేదర్శే పునశ్శ్రాద్ధంనకారయేత్॥ ౮౦॥

తా॥ సంక్రాంతి శ్రాద్ధములయందు వ్యతీపాతాది శ్రాద్ధములయందు యుగాది శ్రాద్ధములయందు మన్వాదులయందు దర్శాదులయందు నీమొదలగు శ్రాద్ధములందు పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుడు వమనమును చేసికొనిన యెడల తిరిగి శ్రాద్ధమాచరింప నక్కరలేదు.

శ్లో॥ పితామహాదిర్దేవానాం బ్రాహ్మణోవమతేయది।
సర్వమన్నంసమాదాయ హువేదగ్నౌతులౌకికే॥ ౮౧॥
ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రైః కబళానాంప్రమాణతః।
ద్వాత్రింశదాహుతీర్హుత్వా శిష్టంకర్మసమాపయేత్॥ ౮౨॥

తా॥ పితామహప్రపితామహులస్థానమునందు నిమంత్రితులు విశ్వేదేవస్థానమునందు నిమంత్రితులు అగు బ్రాహ్మణులలో నెవరైనను వమనము జేసికొనిన యెడల ఆయన్నము నంతయుతీసి లౌకికాగ్నియందు 'ప్రాణాయస్వాహా' అనునది మొదలగు నయిదు మంత్రములచే మనము భుజియించెడు కబళములపరిమితిగా ముప్పదిరెండు యా హుతులనుజేసి మిగిలినకర్మను సమాప్తిని పొందించవలెను.

శ్లో॥ వికిరంభువిదాతవ్య ముచ్ఛిష్టేభ్యస్తదంగుళమ్॥ ౮౩॥

తా॥ [illegible]న్నము నుచ్ఛిష్టపాత్రల సమీపమునందు అరంగుళముల [illegible]మితి నుంచవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభ్రమాత్।
పితరస్తస్యషణ్మాసం భవంత్యుచ్ఛిష్టభాజనాః॥　౮౮॥

తా॥ ఎవరు శ్రాద్ధమునందు వికిరాన్నమునుంచి యాచమనమునుజేయక మరచి పోవునో వానియొక్క పితృదేవతలారు మాసములపర్యంత ముచ్ఛిష్టమును భుజియించు వారగుదురు.

శ్లో॥ ఉత్తరాచమనాత్పూర్వం పిండదానంభవేదిహ।
పశ్చాద్వాపిభవంత్యన్యే కేచిద్గృహ్యావిదోజనాః॥　౮౯॥

తా॥ భోక్తలు భుజియించి యుత్తరాచమనముజేయక పూర్వమే పిండప్రదానమును జేయవలయునని కొందరు నుత్తరాచమనమయిన పిమ్మట పిండప్రదానము జేయవలయునని మరికొందరు గృహ్యసూత్రవేత్తలును జెప్పిరి.

శ్లో॥ పాత్రాణాంబాహుమాత్రేణ పిండదానంవిధీయతే॥　౯౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణ భుక్తపాత్రలకు చేతెడుదూరముగా పిండప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ మాషాన్నంపాయసాన్నంచ భక్ష్యంభోజ్యాదికంచయత్।
యద్యద్భుక్తంద్విజైశ్శ్రాద్ధే సర్వంపిండార్థముద్ధరేత్॥　౯౧॥

తా॥ అన్నము గారెలు పరమాన్నము మరియు భక్ష్యములు భోజ్యములు మొదలగునవి భోక్తలచే భుజియింపబడిన వనగా శ్రాద్ధపాకపదార్థములన్నియు పిండముల నిమిత్తమైయుంచవలయును.

శ్లో॥ మాషాస్సర్వత్రవైగ్రాహ్యా దైవేపిత్ర్యేచకర్మణి।
పితృపిండేనచగ్రాహ్యా ఇత్యేవంకౌశికోబ్రవీత్॥　౯౨॥

తా॥ దేవకర్మలయందు పితృకర్మలయందును మినుములుపయోగించవలయును పితృపిండమునందు మినుముకలియగూడదని కౌశికుడను మునీశ్వరుఁడుచెప్పెను.

శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేసపిండేచ కపిత్థస్యప్రమాణతః।
నారికేళసమంకుర్యాత్ప్రత్యబ్దేమాసికేపిచ।　౯౩॥
సంక్రాంతౌగ్రహణేచైవ కుక్కుటాండంప్రశస్యతే।
తీర్థేమహాలయశ్రాద్ధే గయాయామష్టకాసుచ॥　౯౪॥

ఆమలకైర్యః ఫలైస్సామ్యం పిండదానే విధీయతే।
ప్రమాణహీనం యత్పిండం తత్పిండం నిష్ఫలం భవేత్॥ ౯౧॥

తా॥ ఏకోద్దిష్టము సపిండీకరణములయందు వెలగపండంత పరిమితిగల పిండములను, ప్రత్యాబ్దికమూమాసికములయందు కొబ్బరికాయంతపరిమితిగల పిండములను, సంక్రాంతులయందు గ్రహణములయందు కోడిగ్రుడ్డు పరిమితిగల పిండములను, తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయశ్రాద్ధము గయాశ్రాద్ధము మన్వాదులయందును, ఉసిరికాయ పరిమితిగల పిండములను జేయవలయును. దేనికెంతపరిమితిచెప్పెనో యావిధముగా పిండములుండనియెడల యాపిండములు వ్యర్థము లేయగును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధే వస్త్రాదికం చైవ విప్రేభ్యో దీయతే తథా।
పిండేభ్యోపి తథా దద్యాదన్యథా నిష్ఫలం భవేత్॥ ౯౨॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు బ్రాహ్మణులకు వస్త్రములు మొదలగునేవి యిచ్చిరో వానిన్నిటియును పిండములయందుకూడ నుంచవలయును ఆలాయుంచని పక్షముకు నాశ్రాద్ధము వ్యర్థమగును.

శ్లో॥ మార్జాలమూషకస్పర్శే పిండే చ ద్విదలీకృతే।
పునః పిండః ప్రదాతవ్యస్తేన పాకేన తత్క్షణాత్॥ ౯౩॥

తా॥ పిండమును పిల్లి యెలుక మొదలగునవి స్పృశించినను లేక పిండము విడిపోయినను తిరిగి శీఘ్రముగా నాపాకములో పదార్థముతోనే పిండమునుజేసి పూర్తినొందించవలయును.

శ్లో॥ పాత్రాణి చాలయేచ్ఛ్రాద్ధే స్వయం శిష్యోథవా సుతః।
స్త్రీభిర్న చాల్యాద్బాలేన నాన్యజాత్యా కథంచన॥ ౯౪॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తలపాత్రలను తానుగాని, శిష్యుడుగాని, కుమారుడుగాని తీసివేయవలయును స్త్రీలుగాని బాలురుగాని మరియొకవంశమునందు బుట్టినవారుగాని తీసివేయగూడదు.

శ్లో॥ అచాలయిత్వా పాత్రాణి స్వస్తి కుర్వంతి యే ద్విజాః।
నిరాశాః పితరస్తస్య శప్త్వా యాంతి పరాంగతిం॥ ౯౫॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపాత్రలను తీసివేయక యేబ్రాహ్మణులైనను స్వస్తిచెప్పిరేని వారియొక్క పితృదేవతలా యజమానునిశపించి ఆశాశూన్యులై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ గృహ్యాద్గోజవిప్రేభ్యో జలేనైవతునిక్షిపేత్।
వికిరంతుద్విజోచ్ఛిష్టం భూమావ్ఖాత్వాతునిక్షిపేత్॥ ౯౬॥

తా॥ వికిరపిండమును బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమును గోవులకు మేకలకు యితరులకు నియ్యగూడదు జలమునందుంచ గూడదు భూమియందు గొయ్యిత్రవ్వి దానిలోనుంచి పూడ్చవలయును.

శ్లో॥ పిండాంస్తుగోజవిప్రేభ్యో దద్యాదగ్నౌజలేపివా।
ప్రక్షిపేదప్సువిప్రేషు ద్విజోచ్ఛిష్టంనిమార్జయేత్॥ ౯౭॥

తా॥ పిండములను గోవులకు మేకలకు బ్రాహ్మణులకు పెట్టవచ్చును జలములోనైన నుంచవచ్చును బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమును తీసివేసి బాగుచేయవలయును.

శ్లో॥ అవశిష్టంతుయత్కించి దర్ఘ్యపాత్రస్థితంజలం।
పిండానాంపురతస్సించే దోంస్వధోచ్యతామిత్యథ॥ ౯౮॥

తా॥ అర్ఘ్యపాత్రలయందున్న జలము మొదలగునవియేమైనను కొంచముమిగిలియున్న యెడల పిండముల ముందరను "ఓంస్వధోచ్యతాం" అని యుచ్చరించి విడువవలయును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణేభ్యోక్షతాః శస్తా నాశీర్వచనసంయుతాః।
ధారయేచ్ఛిరసిసర్వ స్వశ్రాద్ధేనప్రేతకర్మసు॥ ౯౯॥

తా॥ బ్రాహ్మణులచే నాశీర్వచనముజేసి యియ్యబడినశ్రేష్ఠములగునాయక్షతలను ఆబ్దికములో నందరును శిరస్సునధరింపవచ్చును. ప్రేతకర్మలయందు యజమానిగాక మిగిలినవారు ధరింపఁగూడదు.

శ్లో॥ పితృప్రసాదతోలబ్ధ్వా సంగృహ్యాస్వయమక్షతాః।
ధారయేచ్ఛిరసిస్వస్య స్వగోత్రస్యాభివృద్ధయే॥ ౧౦౦॥

తా॥ పితృదేవతల యనుగ్రహమునుబొంది వారివలన నక్షతలను గ్రహించి తనవంశము వృద్ధికొఱకు తాను శిరస్సున ధరించవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిప్రో నభుఙ్క్తేచకదాచన।
దేవాహవ్యంనగృహ్ణంతి కవ్యానిపితరస్తథా॥ ౧౦౧॥

తా॥ ఏబ్రాహ్మణుఁడైనను శ్రాద్ధమాచరించి యెప్పుడును భుజింప కుండెనా యాశ్రాద్ధమునందియ్యఁబడిన హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును పితృదేవతలును గ్రహింపరు.

ప్రత్యాబ్దికే నిత్యతర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికే ప్రాప్తే తర్పణంతుకథంభవేత్ ।
జలేనైవ ప్రకుర్వీత నివృత్తే పితృకర్మణి॥ ౧॥
శ్రాద్ధంకృత్వాతువిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
బ్రహ్మయజ్ఞంతతఃకుర్యా త్తర్పణంతుతిలైర్వినా॥ ౨॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాబ్దికదినమునందు నిత్యతర్పణమేరీతిగా జేయవలయుననఁగా? యథావిధిగా శ్రాద్ధమునాచరించి యనంతరము బ్రహ్మయజ్ఞము వైశ్వదేవము మొదలగునవి యాచరించి పిమ్మట తిలలులేకుండా యుదకముతోనే నిత్యతర్పణము జేయవలయును.

శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్ని కుర్వీత తర్పణంపురుషస్సుధీః ।
తచ్ఛేషైస్తిలదర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వామృతైర్జలైః॥ ౧॥
పితౄంశ్చైవాథ సంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికాఃక్రియాః॥ ౨॥

తా॥ ఆమరునాడు విద్వాంసుండగు నాయజమాని శుద్ధోదకములచే స్నానముజేసి క్రిందటిదినమున శ్రాద్ధమాచరించగా మిగిలిన తిలలు దర్భలు మొదలగువానిని తీసికొని ప్రాతఃకాలంబున శుద్ధోదకములచే పితృదేవతులను తృప్తిపొందించి పిమ్మట సంధ్యామొదలగు క్రియలనాచరింపవలయును.

శ్లో॥ తర్పణంత్వమృతం ప్రాతఃద్వితీయే ప్రహరేపయః ।
తృతీయేజలమిత్యాహు శ్చతుర్థేరుధిరంభవేత్ ॥ 3॥

తా॥ ప్రాతఃకాలంబున తర్పణముజేసినయెడల యాజలముఅమృతముగాను రెండవజామునందుజేసిన పాలుతో సమానమైనదిగాను మూడవజామునందుజేసిన జలముగాను నాల్గవజామునందుజేసిన రక్తముతో సమానముగాను చెప్పిరి.

శ్లో॥ యస్తుతర్పయతే ప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధంపరేహని ।
పితరస్తృప్తిమాయాంతి నచకుప్యంతివైధృవమ్॥ ౪॥

తా॥ పూర్వదినమందు శ్రాద్ధముపెట్టి మరునాడుదయమున నెవడు శ్రాద్ధాంగ తర్పణముజేయునో వానిపితృదేవతులు కోపములేనివారలై సంతోషమును

ప్రత్యాబ్దికే నిత్యతర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికే ప్రాప్తే తర్పణంతు కథంభవేత్।
జలేనైవ ప్రకుర్వీత నివృత్తే పితృకర్మణి॥
శ్రాద్ధంకృత్వాతు విధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
బ్రహ్మయజ్ఞంతతః కుర్యా త్తర్పణంతు తిలైర్వినా॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాబ్దిక దినమునందు నిత్యతర్పణ మేరీతిగా జేయవలయుననగా యథావిధిగా శ్రాద్ధము నాచరించి యనంతరము బ్రహ్మయజ్ఞము వైశ్వదేవము మొదలగు నవి యాచరించి పిమ్మట తిలలు లేకుండా యుదకములోనే నిత్యతర్పణము జేయవలయును

శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతః పరేహ్ని కుర్వీత తర్పణం పురుషస్సుధీః।
తచ్ఛేషైస్తిలదర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వామృతైర్జలైః॥ ౧
పితౄంశ్చైవాథ సంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికాః క్రియాః॥ ౨

తా॥ ఆమరునాడు విద్వాంసుండగు నాయజమాని శుద్ధోదకములచే స్నానముజేసి క్రిందటిదినమున శ్రాద్ధమాచరించగా మిగిలిన తిలలు దర్భలు మొదలగువానిని తీసికొని ప్రాతఃకాలంబున శుద్ధోదకములచే పితృదేవతులను తృప్తిపొందించి పిమ్మట సంధ్యా మొదలగు క్రియులనాచరింపవలయును,

శ్లో॥ తర్పణంత్వమృతం ప్రాతఃద్వితీయే ప్రహరేపయః।
తృతీయే జలమిత్యాహుశ్చతుర్థే రుధిరంభవేత్॥ ౩

తా॥ ప్రాతఃకాలంబున తర్పణము జేసినయెడల యాజలము అమృతముగాను రెండవ జామునందు జేసిన పాలుతో సమానమైనదిగాను మూడవజామునందు జేసిన జలముగాను నాల్గవజామునందు జేసిన రక్తముతో సమానముగాను చెప్పిరి.

శ్లో॥ యస్తుతర్పయతే ప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధం పరేహని।
పితరస్తృప్తిమాయాంతి నచకుప్యంతి వైధృవమ్॥

తా॥ పూర్వదినమందు శ్రాద్ధము పెట్టి మరునాడుదయమున నెవడు తర్పణము జేయునో వానిపితృదేవతలు [illegible] సంతోషమును

శ్లో॥ పరేద్యుశ్శ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యోన తర్పయతే పితౄన్ ।
అతృప్తాః పితర స్తస్య శాపం దత్వా వ్రజంతిచ॥ ౫॥

తా॥ ఏమనుష్యుఁడు శ్రాద్ధమును బెట్టుకొని మరునాఁడుదయమున పితృదేవతులకు తర్పణమును జేయఁడో వాని పితృదేవతులు సంతోషింపక వానికి శాపమిచ్చి వెళ్ళిపోదురు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగతర్పణం కుర్యా త్సతిలంతు పరేహని ।
పిత్రోర్ద్విషయ ఏవస్యా న్న చాన్యవిషయో భవేత్ ॥ ౬॥

తా॥ మరునాఁడుదయమున తిలసహితముగా శ్రాద్ధాంగతర్పణము జేయుట తల్లి దండ్రులవిషయముగాని యితరులవిషయముగాదు.

శ్లో॥ జీవమానః పితా యస్య మాతా యదివిపద్యతే ।
మాతుశ్శ్రాద్ధం సుతః కుర్యాన్న కుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ ౭॥
శ్రాద్ధాంగతర్పణం మాతు స్తద్దినే వా పరేహని ।
సజీవపితృకః కుర్యాదిత్యుద్దాలకోఽబ్రవీత్ ॥ ౮॥

తా॥ ఎవనికి తండ్రిబ్రతికియుండఁగా తల్లి మృతినొందెనో వాఁడు తల్లి యాబ్దికమును పెట్టి తిలతర్పణమును మానవలయును. తల్లి యొక్క శ్రాద్ధాంగతర్పణము తండ్రిబ్రతికి యుండఁగా నాబ్దికదినంబునఁగాని మరునాఁడుగాని యెప్పుడును చేయఁగూడదని యుద్దాలక మునీశ్వరుఁడు చెప్పెను.

అయ్యా, మఱియొక విషయము వ్రాయుచున్నాఁడను మాతాపితరుల శ్రాద్ధదినములందు బ్రహ్మయజ్ఞ నిత్యపితృతర్పణములను శ్రాద్ధపూర్వమునందే కొందఱును పరమందుఁగొందఱును నాచరింపుచున్నారు. వానిలో సమీచీన మేదని శోధింపఁగా శాఖా భేదములచేత ఆచారభేదములు కలవు.

శ్లో॥ ఆద్యావైమిత్తికం కుర్యాత్పశ్చాన్నిత్యం సమాచరేత్ ॥

అను ప్రమాణము ననుసరించి ఋక్ శాఖవారు శ్రాద్ధానంతరమే బ్రహ్మయజ్ఞ నిత్య తర్పణములు జరిగించుటయును యజుశ్శాఖవారు శ్రాద్ధపూర్వమునందే యాచరించుట యుఁ గలుగుచున్నది.

గ్రంథశ్చాయం సమాప్తః. చ॥ ల॥ తం - నా - త - సీ.

శుద్ధపత్రిక.

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩	౨౦	సోమా	స్తోమ
,,	౨౧	దేవతా	దేవతాః
౪	౪	ఈర్వ్యర్ధీం	ఈర్ష్యర్ధీం
,,	౧౬	హోమ	హోము
౫	౬	అర్య	అర్ఘ్య
,,	౮	తాస్యం	తావ్యం
,,	౨౧	శృచయ	శ్శుచయ
,,	౨౩	చస్తు	చస్తు
,,	,,	స్తవ	స్తవ
,,	,,	తన	తన
౬	౨	శుద్ధై	శుద్ధై
,,	౪	రయం	రయిం
,,	౧౦	స్వస్త్యై	స్వస్త్యై
,,	,,	వరుణ	వరుణ
౧౦	౯	సంపనె	సంపన్నె
౧౧	౧౭	మహార్యో	మహార్యు
౧౫	౧౪	హ్యాస	హ్యాస
,,	౧౮	ఘ్రుభా	ఘ్రుభః
,,	,,	తీహి	తీహా
,,	౨౧	చర	చర
౧౬	౯	యవా	యవా
,,	౧౧	తుర్వ	త్రోవ
,,	౧౬	స్వాధో	స్వాదో
,,	౨౦	మన్ము	మమృ
౧౭	౪	ఇమె	ఇమె
,,	౧౩	మాన	మాన
౨౦	౧౧	విష్ణ	విష్ణు
,,	౧౩	శర్మా	శర్మ
,,	౨౪	నేహా	నేహా
౨౧	౨	ఉచ	ఉచ
౨౩	౧౫	స్వింద్ర	స్వింద్ర
౨౪	౧౫	త్మసాత్	త్వస్మాత్
,,	౨౨	చత	చత్వా
౨౬	౬	ప్రత్యేత	ప్రత్యేత్య
౨౮	౬	సమి	సమి
,,	౨౧	యాంచితా	
,,	౨౨	రశ్చ	యాచితారశ్చ
౩౦	౭	సేత్	సేత్ అ
,,	,,	వా అ	వా
,,	౮	స్వాధ్య	స్వాధ్వ
,,	౧౪	శ్శైస్తా	శ్శైస్తా

౩౧ పుట మొదలు ౫౨ పుటవఱకు ఋగ్వేదాబ్దిక ప్రయోగః అని యుండెను. అచ్చోట అధిశ్రవణమని గ్రహించవలెను,

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩౨	౭	తమ	తమ
౩౩	౧౧	త్రేవః	త్రేవః

పుట.	పఙ్క్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
,,	౧౩	ర॒క్షుస	ర॒క్షుస॒
౩౪	౧౩	అస్య	అ॒స్య
౩౫	౭	స్ధు్రిహో	స్ధు్॒రి॑హో
,,	౧౪	ప॑తం	ప॑తంత॒ం
౩౬	౩	పత	ప
౩౮	౧౩	మిష్ఠో	మి॑ష్టో
,,	,,	యయ॑	యా॑య
,,	౨౦	వీయ	వీ॑య
౪౦	౧౦	విష్ణు	విష్ణ
,,	౧౨	మగ్నిః	మగ్నిం
,,	౧౪	ఢిష్ఠం	ఢిష్టం
౪౧	౭	ధు॒వా	ధు్॒రివా
,,	౧౫	ని॑శి	ని॑శి
,,	౨౦	మన్యు	మన్॒యు
౪౨	౧౧	రం॑త॒	రం॑త॒
౪౩	౧౭	భ_వ	భవ
,,	౧౯	శశు॒	శుశు॒
,	౨౦	మానో	మాన్॒నో
౪౪	౩	హా॑సో	హా॑స్॒తో
౪౫	౩	వా॑నం	హా॑నం
,,	౫	పర	ప॒ర
౪౬	౮	దై॒వ్యా॑ః	దై॒వ్యా॑
,,	౧౦	త్రేఙ్య	త్రే॒ఙ్య
౪౭	౬	పం॑చ	పం॑చ
,,	౧౭	నిషత్తో॒	నిష॑త్తా॒
,,	౧౯	పి॒తృ	పి॒త్వ॑
౪౮	౩	న్త్వధి	న్త్వధి
౫౦	౧౪	ద్రస్త్యైం	స్త్యైం
,	౧౬	మాధ్యం	మాద్యం
౫౧	౮	మాశ	మాశి
,,	,,	త్రధ్య	త్రద్య
౫౨	౧౬	విష్ణో	విష్ణా
,,	౧౮	విశ్వ॑ధ	విశ్వధ
౬౦	౧౪	ద్యాభ్యా	ద్వాభ్యా
౬౪	౨౪	షోష	షోడ
౬౭	౨	ఉచ్ఛిష్ఠో	ఉచ్ఛిష్ట
౬౯	౩౦	కాషు	కాసు
౭౦	౧౬	నత	నతత
,,	౨౧	కథం	కదా
౭౨	౧౫	తురు	చేతురు

10054